

Brüssel, 28. veebruar 2024
(OR. en)

6950/24

Institutsioonidevaheline
dokument:
2021/0381(COD)

CODEC 594
MI 211
DATAPROTECT 101
DISINFO 29
FREMP 104
AUDIO 27
CONSOM 76
TELECOM 83
PE 30

KIRJALIK TEAVE

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Teema:	Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta – Euroopa Parlamendi esimese lugemise tulemus (Strasbourg, 26.–29. veebruar 2024)

I. SISSEJUHATUS

Vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 294 ja kaasotsustamismenetluse praktilist korda käsitlevale ühisele deklaratsioonile¹ toimus nõukogu, Euroopa Parlamendi ja komisjoni vahel rida mitteametlikke kontakte eesmärgiga jõuda eespool nimetatud eelnõu suhtes kokkuleppele esimesel lugemisel.

Sellega seoses esitas siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni (IMCO) esimees Anna CAVAZZINI (Verts/ALE, DE) komisjoni nimel kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 287) eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks, mille kohta Sandro GOZI (RE, FR) oli koostanud raporti projekti. Kõnealuse muudatusettepaneku suhtes jõuti kokkuleppele eespool nimetatud mitteametlike kontaktide käigus. Muid muudatusettepanekuid ei esitatud.

¹ ELT C 145, 30.6 2007, lk 5.

II. HÄÄLETUS

Täiskogu võttis 27. veebruaril 2024 toimunud hääletusel eespool nimetatud määruse ettepaneku muutmiseks esitatud kompromissmuudatusettepaneku (muudatusettepanek nr 287) vastu. Selliselt muudetud komisjoni ettepanek kujutab endast parlamendi esimese lugemise seisukohta, mis on esitatud käesoleva dokumendi lisas toodud parlamendi seadusandlikus resolutsioonis².

Parlamendi seisukoht vastab institutsioonide vahel eelnevalt kokkulepitule. Seetõttu peaks nõukogul olema võimalik parlamendi seisukoht heaks kiita.

Õigusakt võetakse seejärel vastu parlamendi seisukohale vastavas sõnastuses.

² Seadusandlikus resolutsioonis esitatud parlamendi seisukoha versioonis on ära märgitud muudatusettepanekutega komisjoni ettepanekusse tehtud muudatused. Komisjoni teksti lisatud tekst on esile tõstetud *paksus kaldkirjas*. Sümbol „■“ tähistab välja jäetud teksti.

P9_TA(2024)0090

Poliitreklaami läbipaistvus ja suunamine

Euroopa Parlamendi 27. veebruari 2024. aasta seadusandlik resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta (COM(2021)0731 – C9-0433/2021 – 2021/0381(COD))

(Seadusandlik tavamenetlus: esimene lugemine)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse komisjoni ettepanekut Euroopa Parlamendile ja nõukogule (COM(2021)0731),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 2 ning artikleid 16 ja 114, mille alusel komisjon esitas ettepaneku Euroopa Parlamendile (C9-0433/2021),
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõiget 3,
- võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee 23. veebruari 2022. aasta arvamust¹,
- võttes arvesse Regioonide Komitee 28. aprilli 2022. aasta arvamust²,
- võttes arvesse vastutava komisjoni poolt kodukorra artikli 74 lõike 4 alusel heaks kiidetud esialgset kokkulepet ja nõukogu esindaja poolt 20. detsembri 2023. aasta kirjas võetud kohustust kiita Euroopa Parlamendi seisukoht heaks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 294 lõikele 4,
- võttes arvesse kodukorra artiklit 59,
- võttes arvesse kultuuri- ja hariduskomisjoni, kodanikuvabaduste, justiits- ja siseasjade komisjoni, õiguskomisjoni ning põhiseaduskomisjoni arvamusi,
- võttes arvesse siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni raportit (A9-0009/2023),

¹ ELT C 275, 18.7.2022, lk 66.

² ELT C 301, 5.8.2022, lk 102.

1. võtab vastu allpool toodud esimese lugemise seisukoha³;
2. palub komisjonil ettepaneku uuesti Euroopa Parlamendile saata, kui komisjon asendab selle uue ettepanekuga, muudab seda oluliselt või kavatseb seda oluliselt muuta;
3. teeb presidendile ülesandeks edastada Euroopa Parlamendi seisukoht nõukogule ja komisjonile ning liikmesriikide parlamentidele.

³ Käesolev seisukoht asendab 2. veebruaril 2023. aastal vastu võetud muudatusettepanekud (Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2023)0027).

Euroopa Parlamendi seisukoht, vastu võetud esimesel lugemisel 27. veebruaril 2024. aastal eesmärgiga võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2024/... poliitreklaami läbipaistvuse ja suunamise kohta

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 16 ja 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust⁴,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁵,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt⁶

⁴ *ELT C 275, 18.7.2022, lk 66.*

⁵ *ELT C 301, 5.8.2022, lk 102.*

⁶ *Euroopa Parlamendi 27. veebruari 2024. aasta seisukoht.*

ning arvestades järgmist:

- (1) Poliitreklaami pakkumine ja nõudlus aina suurenevad ning muutuvad üha piiriülesemaks. Poliitreklaami tegemisega on seotud suur ja üha kasvav arv eri teenuseid, nagu poliitnõustamine, reklaamiagentuurid, programmeeritav reklaam, suhtekorraldus, mõjutajad ning andmeanalüüs ja vahendus. Poliitreklaami võib teha mitmel kujul, sealhulgas makstud sisuna, sponsitud otsingutulemustena, makstud suunatud sõnumitena, otsingutulemuste järjestusse paigutatud reklaamina, millegi või kellegi reklaamimisena muusse sisusse integreerituna, näiteks tootepaigutuse, mõjutajate ja muude vahendite abil. Sellega seotud tegevus võib hõlmata näiteks poliitreklaami levitamist tellija taotlusel või sisu tasulist avaldamist ***või muid tasuvorme, sealhulgas mitterahalist hüvitist.***

- (2) Poliitreklaami saab eri vahendite ja kanalite kaudu levitada või avaldada piiriüleselt, **nii veebis kui ka veebiväliselt. Selle maht kasvab kiiresti ja** seda saab levitada või avaldada klassikaliste meediakanalite, nagu ajalehtede, televisiooni ja raadio, aga üha enam ka digiplatvormide, veebilehtede, arvutimängude ja muude digitaalliideste vahendusel. Viimati nimetatud kanaleid kasutatakse piiriüleselt sageli ning nendega kaasnevad ka uued ja keerulised probleemid, mis on seotud õigusnormide ja nende täitmise tagamisega. Üha enam kasutatakse internetipõhist poliitreklaami ning internetis saab teenusena tellida ka teatavaid veebiväliseid poliitreklaami vorme, näiteks raadio- ja televisioonireklaami. Poliitreklaami kampaaniate korraldamiseks kasutatakse tavaliselt mitmesuguseid meediakanaleid ja -vorme.
- (3) Kuna reklaami, sealhulgas poliitreklaami tehakse tavaliselt tasu eest, **mis võib hõlmata ka mitterahalisi hüvitisi**, on see teenus Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikli 57 tähenduses. Amsterdami lepingule lisatud, puuetega inimesi käsitleva deklaratsiooni nr 22 kohaselt leppisid liikmesriikide valitsuste esindajad kokku, et kavandades meetmeid vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 114, peavad liidu institutsioonid arvesse võtma puuetega inimeste vajadusi.

- (4) Vajadus tagada läbipaistvus on õiguspärane üldistes huvides eesmärk, mis on kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artikli 2 kohaste väärtustega, mida liit ja selle liikmesriigid jagavad. Kodanikel ei ole alati lihtne poliitreklaami ära tunda ja oma demokraatlikke õigusi teadlikult kasutada. *Desinformatsioon muutub üha keerukamaks, eri osalejaid on rohkem, uus tehnoloogia areneb kiiresti, üha intensiivsemalt manipuleeritakse teabega ja sekkutakse demokraatlikesse valimis- ja regulatiivsetesse protsessidesse, mis põhjustab liidule ja liikmesriikidele märkimisväärsed probleeme.* Poliitreklaam võib olla desinformatsiooni kandja, eelkõige juhul, kui see ei paljasta oma poliitilist olemust, pärineb väljaspool liitu asuvatelt tellijatelt või selle levitamiseks kasutatakse suunamis- või reklaamiedastusmeetodeid. Suur läbipaistvus on vajalik muu hulgas selleks, et toetada avatud ja õiglast poliitilist arutelu ja poliitkampaniaid ning vabu ja õiglasi valimisi või rahvahääletusi ning võidelda desinformatsiooni ja ebaseadusliku sekkumise, sealhulgas kolmandatest riikidest lähtuva sekkumise vastu. Poliitreklaami läbipaistvus aitab valijatel ja inimestel üldiselt paremini aru saada, millal ja kelle nimel neile poliitreklaami edastatakse ning kuidas ja miks reklaamiteenuse osutaja seda neile suunab – nii on neil paremad võimalused teha teadlikke valikuid. *Tuleks toetada meediapädevust, et aidata üksikisikutel poliitreklaami läbipaistvusest parimal moel kasu saada.*
- (5) *Käesoleva määruse eesmärk on tagada, et poliitreklaami tegemisel austatakse täielikult põhiõigusi.*

- (6) Poliitreklaami tegemisel kasutatakse sageli **suunamis- ja reklaamiedastusmeetodeid, mis põhinevad isikuandmete töötlemisel, sealhulgas jälgitavad ja tuletatud isikuandmed, näiteks poliitilisi seisukohti paljastavad andmed ja muud andmete eriliigid.**
- Suunamise meetodeid** tuleks mõista kui võtteid, mida kasutatakse **poliitreklaami** suunamiseks üksnes konkreetsele isikule või isikute rühmale või **nende kõrvalejätmiseks isikuandmete töötlemise alusel, kusjuures tavaliselt on sellisel reklaamil kohandatud sisu. Reklaamiedastusmeetodeid tuleks mõista mitmesuguste optimeerimismeetoditena, mis põhinevad isikuandmete automaatsel töötlemisel, et suurendada poliitreklaami levimust, ulatust või nähtavust. Selliseid meetodeid võivad kasutada poliitreklaami avaldajad ja eelkõige väga suured digiplatvormid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/2065⁷ tähenduses, et edastada poliitreklaami sihtrühmale, tuginedes isikuandmetele ja reklaami sisule. Selliste reklaami edastamise meetodite puhul kasutatakse algoritme, mis on praegu üksikisiku jaoks läbipaistmatud ja mille tulemused võivad erineda sellest, mida tellijad või nende nimel tegutsevad reklaamiteenuste osutajad kavatsesid.** Arvestades **isikuandmete võimalikku väärkasutamist** suunamise, sealhulgas mikrosuunamise ja muude uudsete meetodite **rakendamisel**, võivad sellised meetodid kujutada endast konkreetset ohtu õigustatud avalikele huvidele nagu õiglus, võrdsed võimalused ja valimisprotsessi läbipaistvus ning **põhiõigus sõnavabadusele, privaatsusele ja isikuandmete kaitsele ning võrdõiguslikkusele ja mittediskrimineerimisele, samuti õigus saada objektiivset, läbipaistvat ja mitmekülgset teavet.**

⁷ **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).**

- (7) Poliitreklaami tegemist reguleeritakse liikmesriikides praegu erinevalt ja paljudel juhtudel keskendutakse seejuures traditsioonilistele meediavormidele. Poliitreklaami teenuste, sealhulgas nende piiriülese osutamise suhtes on kehtestatud teatavad piirangud, **mis mõjutavad piiriüleste ja üleeuroopaliste poliitkampaaniate korraldamist**. Mõni liikmesriik keelab teistes liikmesriikides asutatud liidu teenuseosutajatel osutada valimisperioodil teenuseid, millel on poliitiline olemus või eesmärk. Mõne liikmesriigi **riigisiseses** õiguses võib aga esineda lünki ja võimalusi nõuetest kõrvale hiilida, mille tulemusena levitatakse teinekord poliitreklaami ilma asjakohaseid riigisiseseid õigusnorme arvesse võtmata, ning see võib õhnestada poliitreklaami läbipaistvuse reguleerimist.
- (8) Poliitreklaami suurema läbipaistvuse tagamiseks ja kodanike muredele reageerimiseks on mõned liikmesriigid juba uurinud või siis kaaluvad täiendavaid meetmeid, millega suurendada poliitreklaami läbipaistvust ning toetada õiglast poliitilist arutelu ning vabu ja õiglasi valimisi või rahvahääletusi. Neid riiklikke meetmeid kaalutakse eelkõige internetis avaldatava ja levitatava **poliitreklaami** reguleerimiseks ning need võivad sisaldada täiendavaid **piiranguid**. Nende hulgas on nii pehmeid kui ka siduvaid meetmeid ning need hõlmavad eri läbipaistvuselemente.

- (9) Selline olukord põhjustab siseturu killustumist, vähendab poliitreklaami ette valmistavate, ***edendavate***, avaldavate, ***edastavate*** või levitavate teenuseosutajate õiguskindlust, takistab poliitreklaamiga seotud teenuste vaba liikumist, moonutab konkurentsi siseturul, sealhulgas veebiväliste ja veebipõhiste teenuste osutajate vahel, ning nõuab teenuseosutajatelt keerukaid jõupingutusi vajalike nõuete täitmiseks ja põhjustab neile lisakulusid.
- (10) Seetõttu on tõenäoline, et poliitreklaami teenuste osutajatel ei ole motivatsiooni pakkuda oma teenuseid piiriülevalt. Eelkõige kehtib see mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kohta, kellel sageli puuduvad vahendid, et katta või kanda üle suured kulud, mis on seotud nõuete täitmisega poliitreklaami ettevalmistamisel, ***edendamisel***, avaldamisel, ***edastamisel*** või levitamisel enam kui ühes liikmesriigis. See piirab teenuste kättesaadavust ja mõjutab negatiivselt teenuseosutajate võimalusi oma tegevust uuta ning siseturul mitme kanali kaudu korraldatavaid ja mitut riiki hõlmavaid kampaaniaid pakkuda.

- (11) Seepärast tuleks kogu liidus tagada pidev kõrge läbipaistvuse tase poliitreklaami teenuste osutamisel ja vältida samal ajal erinevusi, mis takistavad seotud teenuste vaba ringlust siseturul, kehtestades ***tellijatele ja poliitreklaami teenuste osutajatele ühtlustatud poliitreklaami teenuste osutamise normid, sealhulgas läbipaistvuskohustuste ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustuste kohta***, millega tagatakse isikute õiguste ühesugune kaitse ja järelevalve kogu siseturul vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 114.
- (12) Liikmesriigid ei tohiks oma õigusaktides alal hoida ega neisse lisada ***poliitreklaami läbipaistvust käsitlevaid*** sätteid, mis erinevad käesoleva määruse sätetest, eriti rangemaid või vähem rangeid sätteid, millega nähakse ette teistsugune poliitreklaami läbipaistvuse tase. ***Poliitreklaamiga seotud läbipaistvuskohustuste ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustuste*** täielik ühtlustamine suurendab õiguskindlust ja vähendab teenuseosutajate kohustuste killustatust poliitreklaami tegemisel.

- (13) ***Läbipaistvuskohustuste ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustuste*** täielik ühtlustamine ei tohiks piirata poliitreklaami teenuste osutajate vabadust esitada poliitreklaami tegemise kohta vabatahtlikult täiendavat teavet ***Euroopa Liidu*** põhiõiguste harta (***edaspidi „põhiõiguste harta“***) artikliga 11 kaitstud ***sõna- ja teabevabaduse*** raames.
- (14) Käesolev määrus ***piirdub poliitreklaami teenuste osutamise läbipaistvuskohustusi ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustusi käsitlevate normide, suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamist käsitlevate normide ning järelevalvet ja täitmise tagamist käsitlevate normide ühtlustamisega. See ei tohiks mõjutada ei poliitreklaami sisu ega ka liidu või liikmesriikide õigusnorme, millega reguleeritakse muid kui käesoleva määrusega hõlmatud poliitreklaami tegemise aspekte. Seega ei muudeta käesoleva määrusega poliitkampaaniate korraldamist ja rahastamist reguleerivaid norme, ka mitte neid, mis käsitlevad poliitreklaami tegemise üldist keelustamist või piiramist kindlatel ajavahemikel, nn keeluperioodidel, üksikute kampaaniarahastajate annetusi ega ärireklaami valimiskampaaniaks kasutamise keeldu. Peale selle on eriti tähtis, et käesolev määrus ei mõjutaks põhiõigust arvamus- ja sõnavabadusele.***

- (15) *Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega tuleks käesoleva määruse kohaldamisel ja täitmise tagamisel võtta arvesse mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate erivajadusi. Mikro-, väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid tuleks mõista kui ettevõtjaid, kes kuuluvad Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL⁸ artikli 3 lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud kategooriatesse.*

⁸ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19).*

- (16) Käesoleva määrusega tuleks kehtestada **ühtlustatud läbipaistvuskohustused ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustused**, mida kohaldatakse ettevõtjatele, kes pakuvad poliitreklaami ja sellega seotud teenuseid, see tähendab teenuseid, mida tavaliselt osutatakse tasu eest, **mis võib hõlmata ka mitterahalisi hüvitisi**. Nimetatud teenused seisnevad eelkõige poliitreklaami ettevalmistamises, edendamises, avaldamises, **edastamises** ja levitamises. Need käesoleva määruse normid, millega tagatakse poliitreklaami teenuste kõrge läbipaistvuse tase, põhinevad ELi toimimise lepingu artiklil 114. Käesolevas määruses tuleks käsitleda ka isikuandmete **töötlemisel põhinevate** suunamis- ja **reklaamiedastusmeetodite** kasutamist poliitreklaami **edendamisel**, avaldamisel, **edastamisel või** levitamisel. Need käesoleva määruse normid, milles käsitletakse suunamis- ja **reklaamiedastusmeetodite** kasutamist, põhinevad ELi toimimise lepingu artiklil 16. Liikmesriigis elavatele üksikisikutele suunatud poliitreklaam peaks hõlmama ka reklaami, mille on täies mahus ette valmistanud **ja mida edendavad, avaldavad, edastavad või levitavad** väljaspool liitu asutatud teenuseosutajad, kuid mida levitatakse liidus elavatele üksikisikutele. Et teha kindlaks, kas poliitreklaam on suunatud liikmesriigis elavatele inimestele, tuleks arvesse võtta tegureid, mis seovad selle reklaami konkreetse liikmesriigiga, sealhulgas reklaami keelt, konteksti, eesmärki ja selle levitamise vahendeid.

- (17) *Käesoleva määruse kohaldamisel tuleks arvesse võtta poliitreklaami avaldamis- või levitamiskanali eripära, eelkõige selleks, et kohaldada määrust vastavalt sellele, kas teavet esitatakse televisioonis, raadios või ajalehes, kooskõlas liidu õigusega.*
- (18) *Tuleks meeles pidada, et reklaamiteenuste piiriülese osutamise suhtes siseturul kohaldatakse mittediskrimineerimise põhimõtet. See tähendab muu hulgas, et teenuse saaja juurdepääsu üldsusele pakutavale teenusele ei tohi piirata üksnes teenuse saaja kodakondsuse või elu- või asukoha alusel. Seepärast ei tohiks poliitreklaami teenuste osutajatel olla lubatud diskrimineerida liidus elavaid või seal seaduslikult asutatud tellijaid nende elu- või asukoha alusel, välja arvatud juhul, kui erinev kohtlemine on kooskõlas liidu õigusega põhjendatud ja proportsionaalne. Mittediskrimineeriv juurdepääs piiriülestele poliitreklaami teenustele on nende teenuste saajate jaoks oluline, et saada kasu kõigist siseturu eelistest selles sektoris. Mittediskrimineeriv juurdepääs piiriülestele poliitreklaami teenustele on eriti oluline Euroopa tasandi erakondade jaoks, arvestades nende rolli euroopaliku poliitilise teadvuse kujundamisel ja liidu kodanike tahte väljendamisel, nagu on sätestatud ELi lepingu artikli 10 lõikes 4 ja põhiõiguste harta artikli 12 lõikes 2, ning arvestades nende Euroopa tasandi õiguslikku staatust vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) nr 1141/2014⁹.*

⁹ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2014. aasta määrus (EL, Euratom) nr 1141/2014, mis käsitleb Euroopa tasandi erakondade ja Euroopa tasandi poliitiliste sihtasutuste põhikirja ning rahastamist (ELT L 317, 4.11.2014, lk 1).*

Poliitreklaami teenuste osutajatel ei tohiks lubada rakendada põhjendamatuid piiranguid Euroopa tasandi erakondade vabadusele saada piiriüleseid poliitreklaami teenuseid, kuna need takistavad tulemuslike poliitkampaniate korraldamist kogu liidus, seega takistades neid täitmast neile aluslepingutega antud ülesandeid. Sellest tulenevalt ei tohiks poliitreklaami teenuste osutajad oma teenuseid Euroopa tasandi erakonnale keelata, takistada ega vähem atraktiivseks muuta üksnes erakonna asukoha, sealhulgas registreerimiskoha tõttu, välistamata võimalust erinevaks kohtlemiseks õigustatud objektiivsetel põhjustel. Sarnased kaalutlused kehtivad ka Euroopa Parlamendi fraktsioonide kohta, mis on moodustatud vastavalt Euroopa Parlamendi kodukorrale ja täidavad oma ülesandeid liidu tegevuse raames. Käesolevas määruses sätestatud mittediskrimineerimise klausel ei määra kindlaks ega mõjuta mingil viisil Euroopa tasandi erakondade ega Euroopa Parlamendi fraktsioonide õiguslikku staatust, kuna see käsitleb üksnes nende rolli tellijana.

- (19) *Kui valimistesse sekkuvad teatavad kolmandate riikide üksused või kolmandate riikide kodanikud, kes võivad tellida liidus poliitreklaami, kujutab see endast teadaolevalt tõsist ohtu demokraatiale, mis on liidu ühine väärtus ning mille kindlustamine on liidu ja selle liikmesriikide jaoks äärmiselt oluline. Sellest tulenevalt on mõned liikmesriigid juba kehtestanud kolmandate riikide üksustele või kolmandate riikide kodanikele seoses valimiste rahastamisega mitmesuguseid piiranguid või kaaluvad nende kehtestamist. Selline ebaühtlane regulatiivne olukord, mis pingelise rahvusvahelise õhkkonna tõttu tõenäoliselt veelgi halveneb, takistab poliitreklaami teenuste osutajaid tegutsemast eri liikmesriikide turgudel. See ebaühtlane regulatiivne olukord tuleks seetõttu ühtlustada ühise miinimumstandardiga. Poliitreklaami teenuste osutajatelt tuleks nõuda, et nad kolm kuud enne liidu või liikmesriigi riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi valimisi või rahvahääletust osutaksid poliitreklaami teenuseid üksnes liidu kodanikele, liidus alaliselt elavatele ja nendel valimistel või rahvahääletusel hääleõiguslikele kolmandate riikide kodanikele või liidus asutatud juriidilistele isikutele, kes ei ole kolmandate riikide üksuste kontrolli all.*

Eri liikmesriikides toimuvatesse valimistesse või rahvahääletustesse sekkumise oht ja liikmesriikide hinnangud sellele ohule erinevad, mistõttu võivad eri liikmesriikides olla asjakohased rangemad riigisisised normid, millega nähakse eelkõige ette pikemad tähtajad, mille jooksul kolmandate riikide üksuste või kolmandate riikide kodanike poolne sponsorlus on piiratud. Kolmekuuline miinimumnõue ei tohiks seega takistada liikmesriike kehtestamast kooskõlas liidu õigusega rangemaid riigisiseseid norme. Kui valimised või rahvahääletus kuulutatakse välja vähem kui kolm kuud enne nende toimumise kuupäeva, ei tohiks seda mõista nii, nagu põhjustaks see kohustusi valimiste või rahvahääletuse väljakuulutamisele eelnenud ajavahemikul.

- (20) *Et takistada teabega manipuleerimist ja poliitreklaami tegemisse sekkumist, julgustatakse määruses (EL) 2022/2065 määratletud digiplatvorme, sealhulgas desinformatsiooni käsitleva tegevusjuhendi kaudu, kehtestama ja rakendama kohandatud poliitikat ja muid asjakohaseid meetmeid, sealhulgas osaledes laiemates desinformatsiooni demonetiseerimisalgatustes, et vältida desinformatsiooni sisaldava poliitreklaami avaldamist.*

- (21) Liidu tasandil ei ole poliitreklaami tegemise ega poliitreklaami mõistet määratletud. Liidu tasandi määratlust on aga tarvis ***läbipaistvuskohustusi ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustusi ning suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamist käsitlevate*** ühtlustatud ***normide*** kohaldamisala kindlaksmääramiseks. See peaks hõlmama kõikvõimalikke poliitreklaami tegemise vorme ning poliitreklaami liidus avaldamise või levitamise viise ja vahendeid, olenemata sellest, kas allikas asub liidus või kolmandas riigis.

- (22) Poliitreklaami tegemise mõiste peaks hõlmama reklaami otsest või kaudset *ettevalmistamist, edendamist*, avaldamist, *edastamist* või levitamist poliitikas osaleja poolt või selle *mis tahes vahenditega* otsest või kaudset *ettevalmistamist, edendamist*, avaldamist, *edastamist* või levitamist poliitikas osaleja jaoks või tema nimel.
- Poliitreklaami tegemine on tavaliselt otseselt või kaudselt tellija kontrolli all, kes võib olla poliitikas osaleja ja kes saab eelkõige kindlaks määrata ettevalmistatava, edendatava, avaldatava, edastatava või levitatava poliitreklaami poliitilise olemuse, sisu või avaldamise. Mõnikord võib tellija olla tegelikult teise üksuse kontrolli all. Selle kindlaksmääramine, kas üksus omab tellija üle lõplikku kontrolli, peaks põhinema õigustel, lepingutel või mis tahes muudel vahenditel, mis kas eraldi või koos ning asjaomaseid faktilisi või õiguslikke kaalutlusi arvesse võttes annavad võimaluse üksust otsustavalt mõjutada, eelkõige omandiõiguse kaudu, üksuse kogu või osa varade või õiguste või lepingute kaudu, mis annavad otsustava mõju üksuse organite koosseisule, hääletamisele või üksuse organite otsustele. Et kindlaks teha, kas sõnum on puhtalt eraviisiline või puhtalt ärinteressiline, tuleks arvesse võtta kõiki asjakohaseid tegureid, nagu sõnumi sisu, tellijat, sõnumi edastamise keelt ja konteksti, kaasa arvatud levitamise periood, sõnumi eesmärki ning selle ettevalmistamise, edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise vahendeid ning sihtrühma. Sõnumid, mis puudutavad poliitikas osaleja perekonnaseisu või äritegevust, on tõenäoliselt puhtalt eraviisilised või puhtalt ärinteressilised.*

- (23) Poliitreklaami tegemisena tuleks käsitada ka sellise sõnumi ***edendamist***, avaldamist, ***edastamist*** või levitamist teiste osalejate poolt, mis võib mõjutada ***ja on kavandatud mõjutama*** valimiste või rahvahääletuse tulemust, hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi ***liidu, riigi, piirkonna või kohalikul tasandil***. ***Seadusandlik või regulatiivne protsess peaks hõlmama otsuste tegemist, millel on liidu, riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil üldiselt kohaldatav siduv mõju. Peaks olema selge ja põhjendatud seos sõnumi ja võimaluse vahel, et see sõnum*** võib mõjutada valimiste või rahvahääletuse tulemust, hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi. Et ***sellise seose olemasolu kindlaks teha***, tuleks arvesse võtta kõiki ***sõnumi edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise ajal*** asjakohaseid tegureid, näiteks sõnumi ***tellijä nime, sõnumi vormi ja sisu***, selle edastamise ***suulist või kirjalikku*** keelt ja konteksti, ***kaasa arvatud levitamise ajavahemikku, näiteks valimiste perioodi***, sõnumi eesmärgi ning selle ***edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise vahendeid ja sihtrühma***. ***Keelt tuleks mõista nii, et see hõlmab kõiki liidus kasutatavaid keeli, sealhulgas piirkondlikke dialekte ja viipekeelt, milleks kasutatakse mis tahes suhtlus- või kodifitseerimisvahendeid, näiteks Braille kirja või muid vahendeid. Kavatsus peaks olema neis tegurites ilmne ning seost ei tohiks tuletada üksnes tagasiulatuvalt sõnumi mõjust.***

- (24) *Poliitreklaam hõlmab olukorda, kus sellist sõnumit mis võib mõjutada ja on kavandatud mõjutama valimiste või rahvahääletuse tulemust, hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi, valmistab ette, edendab, avaldab, edastab või levitab enda nimel tegutsev üksus (asutusesisene tegevus). Asutusesisest tegevust, mida tuleks pidada asjakohaseks üksnes käesoleva määruse III peatüki seisukohast, tuleks mõista kui üksuses toimuvat tegevust, mis hõlmab või toetab oluliselt sellise sõnumi mis tahes viisil ettevalmistamist, edendamist, avaldamist, edastamist või levitamist, mis võib mõjutada ja on kavandatud mõjutama valimiste või rahvahääletuse tulemust, hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi.*
- (25) *ÄrIREklaam ja turundustavad võivad õiguspäraselt mõjutada tarbijate arusaama toodetest ja teenustest või nende ostukäitumist, sealhulgas kaubamärkide eristamise kaudu, mis põhineb ettevõtete tegevusel ettevõtja sotsiaalse vastutuse valdkonnas, millel on sotsiaalne mõju, või mis tahes muud liiki eesmärgipõhise tegevuse kaudu. Käesolevat määrust tuleks kohaldada ärireklaamile, mis võib mõjutada ja on kavandatud mõjutama valimiste või rahvahääletuse tulemust, hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi.*

- (26) *Komisjon peaks koostama ühised suunised käesoleva määruse mõjusaks rakendamiseks ja eelkõige selleks, et toetada tellijaid ja tellijate nimel tegutsevaid reklaamiteenuste osutajaid poliitreklaami kohta teadete esitamisel ja poliitreklaami kindlakstegemisel, ning toetada poliitreklaami teenuste osutajaid selliste teadete esitamise hõlbustamisel ja nende nõuetekohasel haldamisel.*
- (27) *Üldsusega tulemusliku suhtlemise huvides ei tohiks liikmesriigi või liidu ametiasutuse, sealhulgas valitsuse liikmete poolt, jaoks või nimel üldsusele edastatavat teavet, näiteks pressiteated või konverentsid, kus teatatakse seadusandlikest või regulatiivsetest algatustest ja selgitatakse selliste algatuste aluseks olevat poliitilist valikut, käsitada poliitreklaami tegemisena, tingimusel et see ei mõjuta ega ole mõeldud mõjutama valimiste või rahvahääletuse tulemusi, hääletamiskäitumist ega seadusandlikku või regulatiivset protsessi. Samuti ei tuleks poliitreklaami tegemisena käsitada liikmesriikide või liidu avalikest allikatest pärineva praktilise teabe avaldamist, mis puudutab rangelt üksnes valimiste või rahvahääletuste korraldamist ning neis osalemise korda, sealhulgas kandidaatide väljakuulutamist ja rahvahääletusele pandud küsimust.*

- (28) *Käesolevat määrust ei tuleks kohaldada juhtudel, mil konkreetne avalik koht kandidaatide tutvustamiseks on seaduses sõnaselgelt ette nähtud ja see antakse tasuta kasutamiseks, näiteks antakse selliseks tutvustamiseks kasutada koht omavalitsuses või muus avalikus ruumis või teatav saateag televisioonis, kui seda tehakse õiglasel ja mittediskrimineerival viisil ning läbipaistvate ja objektiivsete kriteeriumide alusel.*
- (29) *Meedia soodustab demokraatlike protsesside sujuvat toimimist ning on oluline sõna- ja teabevabaduse jaoks, eriti valimistele vahetult eelneval perioodil. Meedia pakub ruumi avalikuks mõttevahetuseks ja aitab kaasa avaliku arvamuse kujundamisele. Seetõttu ei tohiks käesolev määrus mõjutada meedia toimetusevabadust. Mis tahes toimetuse vastutusalasse kuuluvas meediakanalis väljendatud poliitilisi arvamusi ei tohiks hõlmata, välja arvatud juhul, kui kolmandad isikud maksavad nende ettevalmistamise, edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise eest või sellega seoses konkreetse rahasumma või muud tasu. Kui aga selliseid poliitilisi arvamusi edendab, avaldab või levitab seejärel poliitreklaami teenuste osutaja, võidakse neid käsitada poliitreklaami tegemisena.*

- (30) *Isiklikult väljendatud poliitilised arvamused kujutavad endast sõna- ja teabevabaduse õiguse konkreetset väljendust. Tegemist ei ole poliitreklaami tegemisega ja on vajalik, et see eristus tehakse selgelt. Selleks ei peaks käesolev määrus hõlmama isiklikult väljendatud poliitilisi arvamusi. Isiklikult väljendatud poliitiliste arvamuste kindlakstegemine peaks tavaliselt tulenema üksikisiku enesemääramisest, kuid arvesse võib võtta ka kontekstielemente. Asjakohaste tegurite hulgas võib olla see, kas arvamus esitatakse teise üksuse nimel, kas sõnumiga kavatsetakse ise edendada kandidatuuri või kampaaniat valimiste, rahvahääletuse või seadusandliku või regulatiivse protsessi käigus, kas arvamust väljendab isik, kes tavaliselt osaleb aktiivselt poliitilistes või sotsiaalsetes küsimustes muudatuste tegemise kampaanias või meetmete võtmisel, ning kas sõnumit levitatakse määramata arvule isikutele. Poliitilist arvamust ei tohiks pidada isiklikult väljendatuks, kui selle arvamuse avaldamise eest või sellega seoses saadakse kolmandatelt isikutelt konkreetset tasu, kaasa arvatud mitterahaline hüvitis.*
- (31) Käesoleva määruse kohaldamisel tuleks valimiste all mõista Euroopa Parlamendi valimisi, liikmesriikides riigi, piirkonna ja kohalikul tasandil korraldatavaid valimisi või rahvahääletusi ning erakondade juhtide valimisi. Valimiste mõiste ei tohiks kätkeeda muid valimiste vorme, näiteks *kutsealaselt või* eraviisiliselt korraldatud hääletusi.

- (32) Poliitreklaam tuleb määratleda poliitreklaami tegemise juhtumina. Reklaam hõlmab ka vahendeid, mille abil reklaamisõnum muu hulgas trükimeedias, ringhäälingumeedias, **veebilehtedel, otsingumootori vahendusel, voogedastusmeedias** või digiplatvormi teenust kasutades edastatakse.
- (33) Poliitikas osaleja määratlus käesolevas määruses peaks tuginema mõistetele, mis on esitatud nii liidu õiguses kui ka liikmesriikide õiguses kooskõlas rahvusvaheliste õigusaktide, näiteks Euroopa Nõukogu aktidega. **Poliitikas osaleja** määratlus peaks sisaldama **erakonna** sidus- ja allüksusi, mis on asutatud juriidilise isiku staatuses või ilma selleta ja mille ülesanne on **erakonda toetada** või püüelda **selle** eesmärkide poole, näiteks suheldes konkreetse valijarühmaga või tegutsedes konkreetsel valimiseesmärgil.
- (34) Samuti peaks poliitikas osaleja määratlus hõlmama **valitavale ametikohale kandideerijat ja sellist ametikohta täitvat isikut, samuti liikmesriigi riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi valitsuse liiget ja liidu institutsiooni (välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, Euroopa Keskpank ja Euroopa Kontrollikoda) liiget.**

- (35) ***Poliitreklaami kampaania*** määratlus peaks viitama omavahel seotud poliitreklaamide seeria ettevalmistamisele, ***edendamisele***, avaldamisele, ***edastamisele*** või levitamisele poliitreklaami lepingu raames ühise ettevalmistamise, sponsorluse ***või rahastamise alusel***.
- (36) Poliitreklaami tegemise määratlus ei tohiks mõjutada erakondade, poliitiliste eesmärkide või ***poliitkampaaniate määratlusi ega muuta või mõjutada riigi tasandi poliitkampaaniareegleid***.
- (37) ***Poliitikas osaleja määratlus ei tohiks mõjutada riigisiseseid õigusnorme selle kohta, kes võib poliitkampaaniat läbi viia, ega kohustada liikmesriike selliseid norme vastu võtma***.

- (38) Selleks et hõlmata suurt hulka eri teenuseosutajaid, kes on seotud poliitreklaami teenustega, tuleks poliitreklaami teenuste osutajatena käsitada teenuseosutajaid, kes osalevad poliitreklaami ettevalmistamises, edendamises, avaldamises, *edastamises* või levitamises. *Näiteks võivad poliitreklaami teenuste osutajad tegutseda tellijate nimel, algatades nende nimel poliitreklaami teenuseid.*
- (39) *Poliitreklaami teenuste osutaja määratlus ei tohiks hõlmata teenuseosutajaid, kes osutavad seoses poliitreklaami teenustega üksnes kõrvalteenuseid. Kõrvalteenused on teenused, mida osutatakse lisaks poliitreklaami teenusele ja mis täiendavad seda, kuid ei mõjuta otseselt selle sisu ega esitust ega kontrolli otseselt selle ettevalmistamist, edendamist, avaldamist, edastamist või levitamist. Selliste teenuste hulka võivad kuuluda transport, rahastamine ja investeerimine, ost, müük, toitlustamine, turustamine, arvutiteenused, puhastus, hooldus, postiteenused, trükiteenused ning graafiline, heli- või fotokujundus.*

- (40) *Tellijana tuleks määratleda isikut või üksust, kelle nimel poliitreklaami ette valmistatakse, edendatakse, avaldatakse, edastatakse või levitatakse, näiteks valimistel osalevat üksikkandidaati, ning kes tavaliselt on isik või üksus, kes maksab poliitreklaami teenuste eest tasu.*
- (41) *Poliitreklaami avaldajaid tuleks määratleda poliitreklaami teenuste osutajatena, kes on tavaliselt teenuseosutajate ahela lõpus ning kes avaldavad, edastavad või levitavad poliitreklaami, tehes selle liidese kaudu või muul viisil üldsusele kättesaadavaks.*

- (42) *Poliitreklaami teenuste osutajatel on kohustused, mis toetavad käesoleva määruse eesmärkide saavutamist. Teatavad poliitreklaami teenuste osutajad edastavad poliitreklaami või teevad selle liidese abil või muul viisil üldsusele kättesaadavaks ning saavad seega tagada, et seda tehakse kooskõlas käesoleva määrusega ja et see tagab läbipaistvuse kõrge taseme. Seepärast peaksid nimetatud teenuseosutajatel olema poliitreklaami avaldajatena konkreetsed kohustused ja nad peavad olema sellisena kindlaks tehtud.*
- (43) *Tellija peaks tõeselt teatama, kas asjaomase reklaami tegemine kujutab endast poliitreklaami tegemist käesolevas määruses määratletud tähenduses, ning teatama viimase kolme kuu jooksul enne liidu tasandil või liikmesriigis riigi, piirkondlikul või kohalikul tasandil korraldatud valimisi või rahvahääletust, kas ta on võimeline tegutsema tellijana kooskõlas käesoleva määrusega. Tellija peaks vastutama sellise teate õigsuse eest. Lisaks peaks reklaami levitamine ka pärast seda, kui see on kindlaks tehtud kui poliitreklaam, jätkuma kooskõlas läbipaistvusnõuete ja seotud hoolsusnõuetega.*

- (44) *Võttes arvesse, kui oluline on eelkõige tagada läbipaistvusnormide ja seotud hoolsuskohustuse nõuete tulemuslikkus, tuleks poliitreklaami teenuste osutamiseks sõlmitud lepingutega tagada, et teave, mis on vajalik, et poliitreklaami teenuste osutajad saaksid käesolevat määrust täita, edastatakse heas usus, täielikult ja täpselt ning põhjendamatult viivitusega. Käesoleva määrusega tuleks ette näha, et kui teade või teave on puudulik, aegunud või ebaõige, tuleb seda täiendada, uuendada või parandada. See ei tohiks tähendada poliitreklaami teenuste osutajale üldist kohustust jälgida reklaami poliitilist olemust käsitlevate teadete tõesust ega kehtestada talle ülemäärast või kulukat teabe kogumise nõuet. Sellise teate või teabe täiendamise, ajakohastamise või parandamise nõude tõhusaks rakendamiseks peaksid poliitreklaami teenuste osutajad kohandama oma veebipõhiseid kasutajaliideseid, et hõlbustada selliste kohustuste täitmist.*
- (45) *Reklaamiteenuste osutajad peaksid pidama teadet või teavet ilmselgelt valeks siis, kui see ilmneb reklaami sisust, tellija nimest või asjaomase teenuse osutamise kontekstist, ilma et oleks vaja seda täiendavalt kontrollida või lisateavet otsida.*

- (46) *Poliitreklaami avaldajad, kes on ühtlasi väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid määruse (EL) 2022/2065 tähenduses, peaksid kõnealuse määruse artikli 34 kohase riskihindamise raames hoolsalt kindlaks tegema süsteemsed riskid, mida nende poliitreklaami teenused endast kujutavad, neid hindama ja analüüsima ning kehtestama kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 35 nende riskide maandamiseks mõistlikud, proportsionaalsed ja tõhusad riskimaandusmeetmed.*

- (47) Käesolevas määruses sätestatud läbipaistvusnorme *ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustuse nõudeid* tuleks kohaldada üksnes poliitreklaami teenuste suhtes, st poliitreklaami suhtes, mida tavaliselt tehakse tasu eest, mis võib hõlmata ka mitterahalisi hüvitisi. *Kõnealuseid norme* ei tuleks kohaldada sellise sisu suhtes, mille on üles laadinud digitaalse vahendusteenuse (näiteks digiplatvormi) kasutaja ja mida digivahendaja levitab ilma konkreetse sõnumi avaldamise, *edastamise* või levitamise eest tasu saamata, välja arvatud juhul, kui kasutajale on poliitreklaami eest tasu maksnud kolmas isik.
- (48) *Läbipaistvusnorme ega läbipaistvusega seotud hoolsusnõudeid* ei tuleks kohaldada ka teabe jagamisele elektroonilise side teenuste, nagu elektrooniliste sõnumiteenuste või telefonikõnede abil, kui teabe jagamine ei hõlma poliitreklaami teenust.

- (49) Põhiõiguste harta artikliga 11 kaitstud ***sõna- ja teabevabadus*** kätkeb üksikisiku õigust poliitilistele vaadetele, poliitilise teabe saamisele ja levitamisele ning poliitiliste ideede jagamisele. ***Sõna- ja teabevabaduse piiramisel tuleb järgida põhiõiguste harta artiklit 52. Seda vabadust*** võib kohandada ja piirata juhul, kui see on ***vajalik ja*** põhjendatud õigustatud avaliku huviga ja see on kooskõlas liidu õiguse üldpõhimõtetega, nagu proportsionaalsus ja õiguskindlus¹. See kehtib muu hulgas juhul, kui poliitilisi ideid edastatakse reklaamiteenuse osutajate kaudu. ***Sõna- ja teabevabadus on üks elava demokraatliku arutelu eeltingimustest.***
- (50) ***Käesolev määrus ei tohiks kohustada liikmesriike võtma meetmeid, mis on vastuolus sõna- ja teabevabadust, eelkõige ajakirjandusvabadust ja muude meediakanalite sõnavabadust käsitlevate aluspõhimõtetega, nagu need tulenevad põhiseaduslikest tavadest või normidest, mis reguleerivad ajakirjanduse ja muude meediakanalite õigusi ja kohustusi ning nende protseduurilisi tagatisi, kui nimetatud normid on seotud vastutuse kindlaksmääramise või piiramisega.***

- (51) Digivahendajate kohta tuleb märkida, et määrust (EL) **2022/2065** kohaldatakse digivahendajate avaldatava või levitatava poliitreklaami suhtes selliste horisontaalsete normide kaudu, mida rakendatakse iga liiki internetireklaami, sealhulgas äri- ja poliitreklaami suhtes. Käesoleva määruse poliitreklaami määratluse põhjal on asjakohane ette näha, et määruse **(EL) 2022/2065** kohaldamisalasse kuuluvate reklaamide avaldajate, eelkõige väga suurte **digiplatvormide** suhtes kehtestatud läbipaistvusnõuded tuleb veelgi üksikasjalikumaks muuta. Eriti kehtib see poliitreklaami rahastamist käsitleva teabe kohta. Käesolevas määruses sätestatud nõuded ei tohiks piirata määruse (EL) **2022/2065** kohaldamist
- (52) Poliitreklaami ettevalmistamine, edendamine, avaldamine, **edastamine** ja levitamine võib hõlmata teenuseosutajate keerukat ahelat. Eriti kehtib see juhul, kui reklaami sisu ning suunamise ja **edastamise** kriteeriumide valikut, reklaami suunamiseks **ja edastamiseks** kasutatavaid andmeid, **suunamis- ja reklaamiedastusmeetodeid** ning reklaami edastamist ja levitamist võib kontrollida mitu eri teenuseosutajat.

Lisaks võivad poliitreklaami ettevalmistamise, edendamise, avaldamise, edastamise ja levitamise eri etappides osaleda ka tellijad. Samamoodi võib vastutav töötleja suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite puhul töötlemise eesmärgid ja vahendid kindlaks määrata koos teiste vastutavate töötlejatega või töötlemistoimingu võib vastutava töötleja nimel teha teine üksus. Euroopa Liidu Kohtu praktikast arvesse võttes võib kaasvastutuse kehtestada ka siis, kui ainult ühel üksusel on juurdepääs asjaomastele isikuandmetele. Oma eri panuste tõttu, nimelt suunamisparameetrite kindlaksmääramine, andmekategooriate määramine ja andmete töötlemine reklaami kuvamisel, otsustavad teenuseosutajad ja tellijad korrapäraselt ühiselt isikuandmete töötlemise vahendite ja eesmärkide üle poliitreklaami tegemise eesmärgil ning neid võib seetõttu käsitada kaasvastutavate töötlejatenä vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679¹⁰ artiklile 26 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1725¹¹ artiklile 28. Seega on vaja ette näha selge kohustuste jaotus käesoleva määrusega hõlmatud üksuste vahel.

¹⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

¹¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

- (53) Juhul kui mõni kunstlik äriine või lepinguline konstruktsioon põhjustab **käesolevas** määruses sätestatud läbipaistvuskohustustest kõrvalehiilimise ohtu, kohaldatakse neid kohustusi nende üksuste suhtes, kes sisuliselt reklaamiteenust osutavad.

I

- (54) Konkreetsete nõuete kehtestamise kõrval ei tohiks käesolevas määruses sätestatud kohustusi mõista nii, et nendega kehtestatakse vahendusteenuse osutajatele üldine kohustus jälgida füüsiliste või juriidiliste isikute jagatavat poliitilist sisu või üldine kohustus võtta ennetavaid meetmeid ebaseadusliku sisu vastu, mida need teenuseosutajad edastavad või talletavad.
- (55) *Et toetada käesoleva määruse nõuete, eelkõige suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamist käsitlevate nõuete täitmist internetipõhise poliitreklaami kontekstis, julgustatakse vahendusteenuse osutajaid hõlbustama sellise poliitreklaami kindlakstegemist, mida kasutajad on oma digitaalse vahendusteenuse kaudu otse üles laadinud või levitanud. Näiteks võivad vahendusteenuse osutajad teha kasutajatele kättesaadavaks tõhusad mehhanismid, mis näitavad, et reklaam on poliitiline.*

- (56) Poliitreklaami läbipaistvus peaks võimaldama **üksikisikutel** mõista, et neile näidatakse poliitreklaami. Poliitreklaami avaldajad peaksid tagama, et **koos** iga poliitreklaamiga avaldatakse selge teade selle kohta, et tegemist on poliitreklaamiga, **ja muu teave, näiteks** selle kohta, kes reklaami tellis, millise poliitkampania osa see on ja kas selleks on kasutatud **suunamis- ja reklaamiedastusmeetodeid**. Asjakohasel juhul võib tellija nimi sisaldada poliitilist logo. Poliitreklaami avaldajad peaksid **tagama, et poliitreklaam on nõuetekohaselt märgistatud, ning** kasutama märgistust, mis on tulemuslik **ja sisaldab kindlaksmääratud teavet, sealhulgas selget märget selle kohta, kust läbipaistvusteadet saada. Komisjonile tuleks anda rakendamisvolitused võtta vastu rakendusakte, et kehtestada märgiste vorming ning tagada nende kohandamine kasutatavale andmekandjale, võttes arvesse uusimaid tehnoloogilisi ja turusuundumusi, asjakohaseid teadusuuringuid ja parimaid tavasid.**

(57) ***Et edendada poliitilises protsessis vastutust, peaks läbipaistvusteates esitatav teave sisaldama ka tellija ja kohaldataval juhul tellija üle lõplikku kontrolli omava üksuse nime.***

Selgelt tuleks märkida tellija asukoht ja see, kas ta on füüsiline või juriidiline isik.

Läbipaistvusteates ei tohiks esitada nende poliitreklaami tegemises osalevate isikute isikuandmeid, kes ei ole tellija või muu asjaomase poliitikas osalejaga seotud.

Läbipaistvusteade peaks sisaldama ka andmeid levitamisperioodi, seotud valimiste, konkreetse reklaami tegemise või kogu poliitreklaami kampaania korraldamise eest saadud summa ja selle tegemise või korraldamise eest osaliselt või täielikult vastutasuks saadud muude hüvede väärtuse ning kasutatud rahaliste vahendite allika kohta ja muud teavet, mis toetab poliitreklaami õiglast levitamist. Kasutatud rahaliste vahendite allikat puudutav teave võib näiteks sisaldada andmeid selle kohta, kas see allikas on avaliku või erasektori päritolu ja kas see asub liidus või mujal. Valimisi või rahvahääletusi käsitlev teave peaks võimaluse korral sisaldama linki ametlikest allikatest pärit infole nendel valimistel või rahvahääletustel osalemise korra ja tingimuste või osalemise edendamise korra ja tingimuste kohta. ***Kui poliitreklaam avaldatakse uuesti pärast selle peatamist või lõpetamist käesoleva määruse rikkumise tõttu, tuleks läbipaistvusteadetes seda öelda, et tagada inimeste nõuetekohane teavitamine.***

Läbipaistvusteade peaks olema kättesaadav kohe pärast reklaami avaldamist või levitamist ning selles sisalduv teave tuleks hoida ajakohane. Lisaks peaks läbipaistvusteade sisaldama teavet selle kohta, kuidas märgistada poliitreklaami käesolevas määruses sätestatud korras. Kõnealune nõue ei tohiks piirata määruse (EL) 2022/2065 sätteid teatamise kohta.

- (58) *Poliitreklaami suurema läbipaistvuse tagamiseks on vaja koguda ja asjaomases läbipaistvusteates esitada teavet poliitreklaami tegemise ulatuse ja selle mõju kohta üksikisikutele. Sõnumi ulatus on seotud andmetega, mis võimaldavad kvantifitseerida geograafilist jaotust ja üksikisikute arvu, kes poliitreklaami vaatasid, selle said või sellega muul viisil suhtlesid, sealhulgas vaatamiste, kokkupuudete ja klõpsamiste arv. Mõju on seotud andmetega, mis võimaldavad kvantifitseerida inimeste suhtlust veebipõhise poliitreklaamiga, mida mõõdetakse mitmesuguste vahenditega, sealhulgas poliitreklaamiga suhtlemise ajavahemik. Poliitreklaami märgistamise ja läbipaistvusteadete koostamise asjakohastes standardites tuleks käsitleda ulatuse ja mõju kvantifitseerimist.*

- (59) ***Sõltuvalt kasutatud vahenditest võib teavet läbipaistvusteates esitada mitmel moel. Veebivälise reklaami läbipaistvusteates sisalduva teabe hõlpsaks kättesaamiseks võidakse kasutada näiteks spetsiaalset veebilehe linki, ruutkoodi (QR-kood) või samaväärseid kasutajasõbralikke tehnilisi vahendeid. Nõue, et teave läbipaistvusteate kohta peab olema muu hulgas kergesti märgatav, tähendab, et see tuleb esitada reklaamis või koos sellega väljapaistval viisil. Nõue, et läbipaistvusteates avaldatav teave peab olema kergesti kättesaadav, masinloetav (kui see on tehniliselt võimalik) ja kasutajasõbralik, tähendab, et see peab vastama puuetega inimeste vajadustele. Seega peab see vastama kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele, sealhulgas, kui see on tehniliselt võimalik, olema kättesaadav rohkem kui ühe meelekanali kaudu. Et võtta arvesse uusimaid tehnoloogilisi ja turusuundumusi, asjakohaseid teadusuuringuid ja parimaid tavasid ning selleks et tagada läbipaistvusteadete kohandamine kasutatavale andmekandjale, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse nende teadete vorming ja esitatakse tehnilised kirjeldused.***

- (60) *Kui poliitreklaam tehakse kättesaadavaks elektrooniliselt, sealhulgas veebimeedia kaudu, peab lisatud läbipaistvusteade olema kättesaadav ka elektrooniliselt ja masinloetavas vormingus. Poliitreklaamile, mis tehakse kättesaadavaks üksnes veebivälisel andmekandjal, näiteks trükitud voldikus või trükiajalehes, võib lisada läbipaistvusteate, mis tehakse kättesaadavaks samuti üksnes veebivälisel andmekandjal, mis on lisatud samasse trükitud voldikusse või ajalehte. Kui aga poliitreklaam tehakse kättesaadavaks veebivälisel andmekandjal ja läbipaistvusteade elektrooniliselt, peaks läbipaistvusteade olema ka masinloetavas vormingus.*
- (61) *Teavet tuleks pidada masinloetavaks, kui see esitatakse vormingus, mida tarkvararakendused saavad ilma inimsekkumiseta automaatselt töödelda, eelkõige konkreetsete andmete tuvastamiseks, äratundmiseks ja neist väljavõtete tegemiseks.*

- (62) Läbipaistvusteadete koostamise eesmärk peaks olema suurendada kasutajate teadlikkust ja aidata selgelt tuvastada poliitreklaami poliitilist olemust. Teated peaksid olema kavandatud nii, et need jääksid alles või oleksid kättesaadavad ka juhul, kui poliitreklaami levitatakse edasi näiteks muul platvormil või kui see levib üksikisikute vahel. Läbipaistvusteates sisalduv teave tuleks avaldada siis, kui algab poliitreklaami avaldamine, **ja see teave peaks jääma kättesaadavaks kuni reklaami avaldamise lõpuni. Poliitreklaami avaldaja peaks oma läbipaistvusteateid koos võimalike muudatustega säilitama seitsme aasta jooksul pärast viimast avaldamist ning tegema need taotluse korral kättesaadavaks.**

- (63) Kuna poliitreklaami toovad üldsuseni poliitreklaami avaldajad, peavad nad koos poliitreklaami avaldamise või levitamise avaldama või levitama ka läbipaistvusteates sisalduvat teavet. *Kui poliitreklaami avaldaja saab mis tahes viisil, näiteks individuaalse teatise vahendusel teada, et poliitreklaam ei vasta käesolevas määruses sätestatud läbipaistvusnõuetele, peaks ta tegema kõik endast oleneva käesoleva määruse kohaselt nõutava teabe täiendamiseks või parandamiseks. Kui teavet ei ole võimalik põhjendamatult viivitusega täiendada või parandada, ei tohiks poliitreklaami avaldaja käesolevas määruses sätestatud läbipaistvusnõuetele mittevastavat poliitreklaami üldsuseni tuua või peaks lõpetama selle avaldamise või levitamise. Sellises olukorras peaks poliitreklaami avaldaja teavitama asjaomast poliitreklaami teenuste osutajat ja asjakohasel juhul tellijat käesoleva määruse nõuete täitmiseks võetud mõistlikest meetmetest. Avaldaja peaks teavitama tellijat või tellija nimel tegutsevat teenuseosutajat kõigist selles küsimuses tehtud otsustest.*

(64) *Et tagada internetipõhise poliitreklaami kohta käesoleva määruse kohaselt nõutava teabe avaldamine ja kõigi huvitatud isikute tulemuslik juurdepääs sellele, on vaja, et komisjon looks üldise avaliku veebipõhise poliitreklaami hoidla, Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla, ja haldaks seda kas ise või teeks selle ülesandeks haldusasutusele. Haldamise delegeerimisel haldusasutusele tuleks teha vajalikud regulatiivsed kohandused. Et toetada üksikisikute juurdepääsu teabele, sealhulgas hõlbustada huvitatud osalejate, näiteks teadlaste tööd, ning toetada vabu ja õiglasi valimisi või rahvahääletusi ja õiglasi valimiskampaaniaid, sealhulgas kontrollides poliitreklaami tellijaid ja analüüsides poliitreklaami maastikku, peaks kõnealusel andmehoidlal olema funktsioon, mis võimaldab kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul ühtse portaali kaudu ligipääsu veebipõhisele poliitreklaamile koos käesoleva määruse kohaselt nõutava teabega. Et toetada poliitreklaami avaldajaid, kes ei ole väga suured digiplatvormid ega väga suured internetipõhised otsingumootorid määruse (EL) 2022/2065 tähenduses, peaks kõnealune andmehoidla hõlmama veebimajutusteenust, mis tagab poliitreklaami ja sellega koos avaldatud teabe tasuta kättesaadavuse. Nimetatud poliitreklaami avaldajad peaksid tegema vajaliku teabe kättesaadavaks kindlaksmääratud aja jooksul.*

Poliitreklaami avaldajad ja tellijad peaksid jääma vastutavaks Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla kaudu kättesaadavaks tehtud poliitreklaami ja muu teabe, sealhulgas selle täielikkuse ja täpsuse ning ajakohasuse eest. Et tagada Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla tulemuslik toimimine, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused võtta vastu rakendusakte, millega sätestatakse kõnealuse andmehoidla toimimise üksikasjalik kord. Kõnealused rakendusaktid peaksid muu hulgas olema seotud ühise andmestruktuuri ja rakendusliidesega, et võimaldada vajaliku teabe edastamist ja leidmist hoidlast, metaandmetega, et hõlbustada poliitreklaami indekseerimist veebipõhiste otsingumootorite poolt ja lisamist andmehoidlasse, ning standarditud autentimislahendustega, et oleks võimalik siduda läbipaistvusteavet poliitreklaamiga ning autentida teaberversioone.

- (65) *Käesolevas määruses sätestatud kohustusi täites peaksid poliitreklaami teenuste osutajad tegutsema erapooletult ning võtma nõuetekohaselt arvesse põhiõigusi ja muid õigusi ja õigustatud huve. Poliitreklaami teenuste osutaja peaks eelkõige pöörama nõuetekohast tähelepanu sõna- ja teabevabadusele, kaasa arvatud meediavabadusele ja meedia mitmekesisusele.*
- (66) *Lisaks peaksid poliitreklaami avaldajad, kes on määruse (EL) 2022/2065 tähenduses väga suured digiplatvormid või väga suured internetipõhised otsingumootorid, tagama, et iga poliitreklaami puhul tehakse läbipaistvusteates sisalduv teave kättesaadavaks kõnealuse määruse artiklis 39 osutatud reklaamihoidlates ja on ligipääsetav Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla kaudu. Selline teave tuleks teha kättesaadavaks alates avalikustamise hetkest, hoida see ajakohasena ja esitada seda vastavalt ligipääsetavuse, andmestruktuuri ja juurdepääsu kokkulepitud standarditele üldkasutatava avalikult kättesaadava rakendusliidese kaudu.*

- (67) Juhul kui poliitreklaami teenuse osutaja, kes majutab või muul viisil talletab ja esitab poliitreklaami sisu, seisab eraldi poliitreklaami teenuse osutajast, kelle kontrolli all on veebileht või muu liides, mis lõpuks poliitreklaami kuvab, tuleks neid reklaami märgistuse ning läbipaistvusteate ja asjakohase teabe kättesaadavuse tagamiseks üheskoos käsitada reklaami avaldajatena, kellest igaüks vastutab oma konkreetse teenuse eest. Nende lepingud peaksid **võimaldama** käesoleva määruse täitmist.

- (68) Poliitilisse arutellusele võib anda kasuliku panuse teave poliitreklaami teenuste osutamise eest saadud summade ja nende teenuste eest osaliselt või täielikult vastutasuks saadud muude hüvede väärtuse kohta. On oluline tagada, et poliitreklaami avaldajate koostatud aastaaruanded annaksid vajaliku ülevaate poliitreklaami avaldamisest. Järelevalve ja aruandekohustuse toetamiseks peaks selline aruandlus hõlmama teavet poliitreklaami suunamise *või edastamise* kulude kohta asjaomasel perioodil konkreetsete kampaaniate **■** kaupa *ja asjakohasel juhul teiste üksuste poolt poliitreklaami avaldajatele edastatud teavet*. Ebaproportsionaalse koormuse vältimiseks ei tohiks läbipaistvusega seotud aruandluskohustusi kohaldada nende *mikro-, väikeste või keskmise suurusega* ettevõtjate suhtes, kes kuuluvad direktiivi 2013/34/EL artikli 3 *lõigetes 1, 2 ja 3* osutatud kategooriasse.

- (69) Poliitreklaami teenuseid osutavad poliitreklaami avaldajad peaksid kehtestama mehhanismid, mille kaudu *füüsilised või juriidilised isikud* saaksid neile teada anda, et nende avaldatud konkreetne poliitreklaam ei vasta käesoleva määruse nõuetele.
- Kodanikuühiskonna organisatsioonidel, inimõiguste ja järelevalveorganisatsioonidel, ajakirjanikel ja teistel huvitatud üksustel on selles oluline roll.* Sellisest reklaamist teatamise mehhanisme peaks olema kerge leida ja kasutada ning need peaksid olema kohandatud vastavalt poliitreklaami avaldaja levitatava reklaami vormile. Võimaluse korral peaksid nimetatud mehhanismid sisalduma reklaamis endas, näiteks poliitreklaami avaldaja veebilehel. *Vajaduse korral peaks poliitreklaami avaldaja kehtestama tehnilised meetmed infotehnoloogilise turvalisuse miinimumstandardite tagamiseks, sealhulgas meetmed kaitseks automaatse teavitamise vastu.* Poliitreklaami avaldajad peaksid saama tugineda juba olemasolevatele mehhanismidele, kui see on kohane. *Näiteks* kui poliitreklaami avaldaja on veebimajutusteenuste pakkuja *määruse (EL) 2022/2065* tähenduses, *peaks ta saama poliitreklaami suhtes, mida ta teenusesaajate taotlusel majutab, tugineda kõnealuse määruse kohasele teavitus- ja meetmete võtmise mehhanismile teadete puhul*, mis käsitlevad *sellise* reklaami mittevastavust käesolevale määrusele. *Kui need mehhanismid ei ole kättesaadavad, peaks üksikisikutel olema võimalik teatada sellisest poliitreklaamist otse pädevatele asutustele.*

- (70) *Et järjepidevalt rakendada mehhanisme, mis võimaldavad teatada potentsiaalselt nõuetele mittevastava poliitreklaami tegemisest, peaks komisjon koostama suunised, eelkõige selleks, et toetada audiovisuaal- ja trükimeediale ning internetireklaamile ja veebivälisele reklaamile kohandatud mehhanismide jaoks sobivate tehniliste kirjelduste koostamist.*

- (71) *Poliitreklaami avaldajad peaksid uurima ja käsitlema käesoleva määruse kohaselt saadud teateid hoolikalt, erapooletult ja objektiivselt, nagu on sätestatud käesolevas määruses. Poliitreklaami avaldaja peaks kinnitama teate kättesaamist ja asjakohasel juhul teavitama teate koostanud füüsilist või juriidilist isikut teate suhtes võetud järeelmeetmetest ning andma teavet õiguskaitsevõimaluste kohta, sealhulgas kohaldataval juhul Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2020/1828¹² alusel, seoses reklaamiga, mida teade puudutab. Tagamaks, et asjaomased tellijad ja poliitreklaami teenuste osutajad on teadete mõjust teadlikud, peaks poliitreklaami avaldaja teavitama asjaomaseid tellijaid või teenuseosutajaid ka kõigist asjakohastest meetmetest, mida ta pärast teavitamist võtab. Et tagada nende mehhanismide tõhus toimimine viimasel kuul enne valimisi või rahvahääletust, mis on eriti tundlik periood, peaksid poliitreklaami avaldajad, kes ei ole direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt mikro-, väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad, menetlema nende valimiste või rahvahääletusega seotud reklaami kohta saadud teateid 48 tunni jooksul, tingimusel et teadet saab selles sisalduva teabe põhjal täielikult menetleda.*

¹² *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2020. aasta direktiiv (EL) 2020/1828, mis käsitleb tarbijate kollektiivsete huvide kaitsmise esindushagisid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2009/22/EÜ (ELT L 409, 4.12.2020, lk 1).*

- (72) *Poliitreklaami avaldaja tegevus peaks olema rangelt sihipärane selles mõttes, et selle eesmärk peaks olema eeskätt parandada või täiendada vajalikku teavet ja üksnes viimase abinõuna kõrvaldada konkreetne teave, mis ei vasta käesolevale määrusele. Seejuures peaks poliitreklaami avaldaja võtma nõuetekohaselt arvesse sõna- ja teabevabadust ning muid põhiõigusi.*
- (73) Selleks et võimaldada teatud üksustel täita demokraatias oma rolli, on asjakohane sätestada normid poliitreklaamis avaldatud või läbipaistvusteates sisalduva teabe edastamiseks huvitatud osalejatele, nagu kontrollitud teadlastele, ajakirjanikele, kodanikuühiskonna organisatsioonidele ja *tunnustatud* valimisvaatlejatele, et toetada nende ülesannete täitmist demokraatlikus protsessis. Poliitreklaami teenuste osutajad ei peaks olema kohustatud vastama teabenõuetele, mis on *mõistetamatu, ülemäärane või puudutavad teavet, mis ei ole nende käsutuses*. Lisaks peaks asjaomasel poliitreklaami teenuste osutajal olema lubatud nõuda *märkimisväärsete kulude korral* mõistlikku tasu, arvestades teabe esitamise halduskulusid.

- (74) Isikuandmeid, mida kogutakse üksikisikutelt kas otse või kaudselt – näiteks **jälgimise teel saadud või** tuletatud andmed, mis saadakse üksikisikute rühmitamisel vastavalt nende eeldatavatele huvidele või mis tuletatakse nende internetikasutuse, käitumisprofiilide koostamise ja muude analüüsimeetodite abil –, kasutatakse üha enam poliitiliste sõnumite suunamiseks valijarühmadele, üksikvalijatele või üksikisikutele ja nende sõnumite mõju võimendamiseks. Isikuandmete, eelkõige määruse (EL) 2016/679 ning määruse (EL) 2018/1725 alusel **isikuandmete eriliikide** töötlemise põhjal saab eri valijarühmi või üksikisikute rühmi segmentida ja nende omadusi või nõrku kohti ära kasutada, näiteks levitades reklaami konkreetsetel hetkedel ja konkreetsetes kohtades, et saada kasu olukorrast, kus need rühmad on teatavale teabele või sõnumile eriti vastuvõtlikud. **Sellisel isikuandmete töötlemisel** on selge kahjulik mõju **üksikisikute** põhiõigustele ja -vabadustele, **millesse tuleb suhtuda õiglaselt ja võrdselt ja mida ei tohi manipuleerida**, saada objektiivset teavet, kujundada oma arvamust, teha poliitilisi otsuseid ja kasutada oma hääleõigust.

Sellel on ka kahjulik mõju demokraatlikule protsessile, kuna see killustab avalikku arutelu oluliste ühiskondlike küsimuste üle, võimaldab teha endale kasulikku valijate analüüsi ja lõppkokkuvõttes valijatega manipuleerida. Samuti suurendab see teabega manipuleerimise ja välissekkumise levimise ohtu. Eksitav või varjatud poliitreklaam on ohtlik, sest see mõjutab meie demokraatliku ühiskonna toimimise põhimehhanisme.

Võrreldes määrustega (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 tuleks kehtestada täiendavad piirangud ja tingimused. **Käesolevas määruses sätestatud nõuded selliste suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamise kohta**, mis hõlmavad isikuandmete töötlemist poliitreklaami kontekstis, peaksid põhinema ELi toimimise lepingu artiklil 16.

- (75) *Kooskõlas liidu õigusega peaksid määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7 osutatud vastutavad töötlejad tagama, et otsuste tegemist ei mõjutaks petuelemendid, mis kas sihilikult või tagajärjena oluliselt moonutavad või takistavad üksikisiku sõltumatut ja teadlikku otsusetegemist, sealhulgas eelnevalt märgistatud lahtrid ning muud kallutatud ja läbipaistmatud meetodid, mis suunavad või ajendavad üksikisikuid tegema otsuseid, mida nad muidu ei oleks ehk teinud. Petuelementide süstemaatiline kasutamine, segased nõusoleku tingimused, eksitav teave ja liiga napp aeg tingimuste lugemiseks on levinud tavad, mis muudavad üksikisikutele internetireklaami valdkonnas selge teabe ja kontrolli saamise keeruliseks. Reegleid, millega takistatakse petuelementide kasutamist, ei tohiks mõista nii, nagu ei lubaks need vastutavatel töötlejatel suhelda otse üksikisikutega. Kuid vastutavad töötlejad ei tohiks korduvalt paluda inimesel teha valik, mille ta on juba teinud, muuta nõusoleku tagasivõtmist oluliselt tülikamaks kui selle andmist, teha teatavate valikute tegemist teistega võrreldes keerulisemaks või aeganõudvamaks ega kasutada vaikimisi seadeid, mida on väga raske muuta ja mis seetõttu põhjendamatult mõjutavad üksikisiku otsusetegemist viisil, mis moonutab ja kahjustab tema sõltumatust ja valikut. Eelkõige peaks üksikisikutelt otsuste saamise mehhanism olema selge ja kergesti kasutatav ning alternatiivide suhtelise silmatorkavuse abil ei tohiks püüda mõjutada üksikisiku otsust. Üksikisikutele sellega seoses antav teave peaks olema kokkuvõtlik, koostatud lihtsas ja arusaadavas keeles ning kergesti, silmatorkavalt ja vahetult kättesaadav.*

- (76) *Poliitreklaami avaldajaid, kes pakuvad või kasutavad reklaamiedastusmeetodeid, tuleks ergutada pakkuma lahendusi, mis minimeerivad isikuandmete töötlemisel põhineva poliitreklaami edastamisega kaasneva diskrimineerimise võimalust.*
- (77) Suunamis- ja *reklaamiedastusmeetodid*, mis hõlmavad määrustes (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 osutatud *isikuandmete eriliikide põhjal toimuvat profileerimist, peaksid olema internetipõhise poliitreklaami puhul keelatud. Nende meetodite kasutamisel internetipõhise poliitreklaami puhul ei tohiks olla võimalik tugineda* määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 2 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 10 lõikes 2 sätestatud eranditele. *Suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamine, mis hõlmavad isikuandmete töötlemist, v.a isikuandmete eriliigid, peaks internetipõhise poliitreklaami puhul olema lubatud üksnes juhul, kui see põhineb andmesubjektidelt kogutud isikuandmetel ja nende sõnaselgel nõusolekul, mis on antud eraldi poliitreklaami eesmärgil. Tunnistades erakondade, sihtasutuste, ühenduste ja muude mittetulunduslike organisatsioonide rolli meie demokraatias, ei tohiks sellised piirangud mõjutada nende võimalusi suhelda oma liikmete ja endiste liikmetega ning levitada teavet, näiteks uudiskirju, mis on seotud nende poliitilise tegevusega, kui need põhinevad üksnes liitumisandmetel ja nende esitatud isikuandmetel.*

Isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määrusi (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 ning sõnaselget nõusolekut tuleks mõista nõusolekuna kõnealuste määruste tähenduses. Suunamis- ja reklaamiedastusmeetodid, kui neid kasutatakse käesolevas määruses sätestatud tingimustel, võivad olla kasulikud poliitreklaami ja -teabe levitamisel ning kodanike poole pöördumisel ja nende teavitamisel.

- (78) *Vastutavad töötledjad ei tohiks kasutada kolmandatelt isikutelt saadud isikuandmeid poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks. Et aidata vältida manipuleerivat mikrosuunamist, on oluline, et poliitreklaami teenuste osutajad võtaksid konkreetseid meetmeid tagamaks, et poliitreklaami suunamiseks ja reklaami edastamiseks kogutavad ja töödeldavad isikuandmed piirduksid selle eesmärgi saavutamiseks vajalikuga, näiteks piirdudes teenusesaajatele poliitreklaami suunamise ja edastamise võimaluste pakkumisel võimalustega, mis eeldavad ainult kuni viie kategooria kombinatsiooni.*

(79) *Nõue, et poliitreklaami suunamine või reklaami edastamine ei tohi põhineda isikuandmete eriliike kasutaval profiilianalüüsil, hõlmab profiilianalüüsi, mille puhul kasutatakse isikuandmete eriliike, mida hinnatakse isikuandmete põhjal, mis ise ei ole isikuandmete eriliigid. Nii võib see olla näiteks juhul, kui vastutav töötleja kasutab isikuandmeid, mis ei ole isikuandmete eriliigid, et liigitada andmesubjekte teatavate usuliste, filosoofiliste või poliitiliste veendumustega isikuteks, ja olenemata sellest, kas kõnealune liigitus on tõene. See, kuidas kategooria märgistatakse, ei tohiks olla oluline, kui isikuandmete töötlemisel eristub isikuandmete eriliik. Kui veebipõhise sotsiaalsõrgustiku kasutaja külastab konkreetset lehekülge või kasutab rakendust või muud veebifunktsiooni või -teenust, mis on seotud ühe või mitme määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 osutatud kategooriaga, ning vajaduse korral esitab isikuandmeid registreerumisel, veebitellimuse esitamisel või muul viisil suhtlusvõrguga suheldes, tuleks isikuandmete töötlemist selle veebipõhise sotsiaalsõrgustiku haldaja poolt käsitada nimetatud artikli tähenduses isikuandmete eriliikide töötlemisena, mis on põhimõtteliselt keelatud, kui selline andmetöötlus võimaldab saada ühte neist kategooriatest kuuluvat teavet, olenemata sellest, kas see teave puudutab selle sotsiaalsõrgustiku kasutajat või mis tahes muud füüsilist isikut. See on nii olenemata sellest, kas andmesubjektile anti andmete kogumise ajal teada kavatsusest kasutada selliseid andmeid poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks.*

(80) *Nõusolek isikuandmete töötlemiseks antakse ja võetakse tagasi kooskõlas määrustega (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725. Selline nõusolek peaks olema antud selge kinnitava tegevuse või avaldusega, millega kinnitatakse andmesubjekti vabatahtlik, konkreetne, teadlik ja ühemõtteline nõusolek isikuandmete töötlemiseks poliitreklaami eesmärgil. Lisaks peaks käesoleva määruse kohaldamisel nõusolek olema sõnaselge ja see tuleks poliitreklaami eesmärgil anda eraldi. Käesoleva määruse kohaldamisel, sealhulgas eelkõige juhul, kui nõusolek isikuandmete töötlemiseks poliitreklaami suunamise või edastamise eesmärgil saadakse veebipõhiste teenuste osutamise käigus, peaksid vastutavad töötlejad saama nõusoleku, pakkudes andmesubjektile selgel ja arusaadaval viisil kasutajasõbralikku lahendust nõusoleku andmiseks, muutmiseks või tagasivõtmiseks. Vastutavad töötlejad ei tohiks liideseid kavandada, korraldada ega käsitleda viisil, mis andmesubjekti petab või manipuleerib või muul viisil oluliselt moonutab või kahjustab tema võimet anda vabatahtlikult nõusolek selle konkreetse eesmärgi jaoks. Käesoleva määruse kohaldamisel ei saa isikuandmete töötlemiseks nõusoleku saamise nõuet vältida sel teel, et tehakse kindlaks, et andmesubjekt tegi kõnealused isikuandmed üldsusele kättesaadavaks.*

Poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks antud isikuandmete töötlemise nõusoleku tagasivõtmine peaks olema sama lihtne kui selle andmine. Nõusoleku andmisest keeldumine või nõusoleku tagasivõtmine ei tohiks olla andmesubjektile keerulisem ega aeganõudvam kui nõusoleku andmine. Austada tuleks elektroonilisi märguandeid, mis väljendavad üksikisiku soovi poliitreklaami mitte saada.

- (81) *Võttes arvesse Euroopa Liidu Kohtu 4. juuli 2023. aasta otsust kohtuasjas C-252/21¹³, Meta Platforms jt (Conditions générales d'utilisation d'un réseau social), peaks andmesubjektidel olema õigus keelduda poliitreklaami puhul andmast nõusolekut teatavateks andmetöötlustoiminguteks, ilma et nad oleksid kohustatud täielikult loobuma juurdepääsust veebipõhisele teenusele. Nagu Euroopa Liidu Kohus on sedastanud, tuleks neile kasutajatele pakkuda samaväärset alternatiivi, millega selliseid andmetöötlustoiminguid ei kaasne.*

¹³ Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 4. juuli 2023, Meta Platforms jt (Conditions générales d'utilisation d'un réseau social), C-252/21, ECLI:EU:C:2023:537.

- (82) *Eriti vähekaitstud rühm, keda saab suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite väärkasutamise abil ära kasutada, on väga noored inimesed. Kuigi neil ei ole veel hääleõigust, võidakse nad sihikule võtta arutelu mõjutamise eesmärgil. Seega peaksid poliitreklaami puhul olema keelatud suunamis- ja reklaamiedastusmeetodid, mis hõlmavad sellise isiku isikuandmete töötlemist, kelle puhul teatakse piisava kindlusega, et ta on riigisiseste õigusnormidega kehtestatud valimisõiguslikust east vähemalt üks aasta noorem.*

- (83) Suurema läbipaistvuse ja vastutuse tagamiseks peaksid vastutavad töötledjad, kes kasutavad isikuandmete töötlemist hõlmava *internetipõhise* poliitreklaami puhul suunamis- ja reklaamiedastusmeetodeid, rakendama täiendavaid *läbipaistvusnõudeid*. *Need nõuded* peaksid *muu hulgas hõlmama* selliste meetodite *ja peamiste parameetrite* kasutamist *kirjeldava* strateegia *vastuvõtmist, nende kasutamise dokumenteerimist, nende meetodite kasutamise iga-aastast riskihindamist seoses põhiõiguste ja -vabadustega ning märget selle kohta, et tegemist on poliitreklaamiga, samuti lisateabe andmist, mis on vajalik, et võimaldada asjaomasel isikul mõista kasutatavat* loogikat .
- (84) *Läbipaistvuse ja vastutuse nõudeid tuleks kohaldada kõigi vastutavate töötledjate suhtes, olenemata sellest, kas vastutav töötledja tegutseb iseseisvalt või koos poliitreklaami teenuste osutajaga või on poliitreklaami avaldajaga sama üksus. Kui vastutav töötledja ja reklaami avaldaja ei ole üks ja sama isik, peaks vastutav töötledja edastama poliitreklaami avaldajale oma sisestrategie ning tagama, et poliitreklaami avaldajale edastatakse täpselt ja aegsasti muu teave, mis on vajalik käesoleva määruse järgimiseks.*

- (85) *Poliitreklaami teenuste osutajad peaksid edastama poliitreklaami avaldajatele teabe, mis on vajalik nende käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmiseks. Sellise teabe esitamine võib toimuda automaatselt ja olla standardite alusel integreeritud tavapärase äriprotsessidesse.*
- (86) Et anda üksikisikutele suuremad võimalused kasutada oma andmekaitseõigusi, peaksid poliitreklaami avaldajad andma andmesubjektidele lisateavet ja tõhusad vahendid toetamaks nende õiguste kasutamist liidu andmekaitse õigusraamistikus, ***kaasa arvatud poliitreklaami suunamise korral õigus muuta oma isikuandmeid või oma nõusolek tagasi võtta***. Kõnealust teavet peaks olema lihtne leida ka otse läbipaistvustest. Vahendid, mida üksikisikutele nende õiguste kasutamise toetuseks võimaldatakse, peaksid olema tõhusad ja aitama vältida poliitreklaami isikule suunamist, samuti selle suunamist konkreetsete kriteeriumide alusel ning ühe või mitme konkreetse vastutava töötleja poolt.

- (87) Teave, mis tuleb esitada vastavalt kõigile käesoleva määruse kohastele suunamis- ja **reklaamiedastusmeetodite** kasutamise nõuetele, peaks olema kergesti juurdepääsetavas, selgelt nähtavas ja kasutajasõbralikus vormingus ning lihtsas keeles **ja puuetega inimestele ligipääsetav**.
- (88) On asjakohane kehtestada normid suunamist ja **reklaamiedastust** käsitleva teabe edastamise kohta teistele huvitatud üksustele. Kohaldatav kord peaks olema kooskõlas läbipaistvusnõuetest tuleneva teabeedastuse korraga.

- (89) Liidus teenuseid pakkuvad, ent kolmandas riigis asutatud poliitreklaami teenuste osutajad peaksid määrama liidus oma volitatud esindaja, *kes on registreeritud iga riigi määratud riiklikus ühtses kontaktpunktis*, et oleks võimalik korraldada tõhusat järelevalvet selle üle, kuidas need teenuseosutajad käesolevat määrust täidavad. Selliseks esindajaks võib olla määruse (EL) 2016/679 artikli 27 alusel määratud esindaja või määruse (EL) 2022/2065 artikli 13 alusel määratud seaduslik esindaja. *Liikmesriigid peaksid pidama avalikult kättesaadavat registrit kõigi nende territooriumil käesoleva määruse kohaselt registreeritud esindajate kohta ning komisjon peaks looma avalikult ligipääsetava portaali, mis on seotud liikmesriikide veebilehtedega, ja seda haldama. Võttes arvesse, kui oluline on see nõue käesoleva määruse tulemuslikul täitmise tagamisel seoses kolmandas riigis asutatud poliitreklaami teenuste osutajatega ning selleks, et säilitada siseturul kõigile poliitreklaami teenuste osutajatele võrdsed tingimused, peaksid liikmesriigid määratud esindaja puudumisel võtma asjakohaseid meetmeid, et tagada käesoleva määruse järgimine, sealhulgas lõpetama asjaomase poliitreklaami avaldamine või levitamine, kui nõuetele vastavust ei ole muul viisil võimalik tagada.*

- (90) Käesoleva määruse järgimise tõhusa järelevalve eesmärgil on vaja anda järelevalveasutustele pädevus jälgida ja tagada määruse täitmist ***ning tagada, et neil oleks neile käesoleva määruse kohaselt antud ülesannete täitmiseks vajalikud ressursid.***
- Sõltuvalt liikmesriigi õigussüsteemist ja kooskõlas kehtivate liidu õigusaktidega, sealhulgas määrustega (EL) 2016/679 ja (EL) **2022/2065**, võidakse selline pädevus anda erinevatele riiklikele õigus- või haldusasutustele.

- (91) Liikmesriigid peaksid määrama pädevad asutused, kes teeksid käesoleva määruse alusel järelevalvet digitaalsete vahendusteenuste üle ja tagaksid, et selline järelevalve oleks kooskõlas määruse (EL) **2022/2065** artikli 49 kohaselt määratud pädevate asutuste tehtava järelevalvega. Kõnealuse määruse kohaselt igas liikmesriigis nimetatud digiteenuste koordinaatorid peaksid igal juhul vastutama nende küsimuste koordineerimise tagamise eest riigi tasandil ja tegema vajaduse korral piiriülest koostööd teiste digiteenuste koordinaatoritega, järgides kõnealuses määruses sätestatud mehhanisme. Käesoleva määruse kohaldamise raames peaksid need mehhanismid piirduma liikmesriikide digiteenuste koordinaatorite koostööga ega tohiks hõlmata laienemist liidu tasandile, nagu on sätestatud määruses (EL) **2022/2065**. ***Kuivõrd komisjonil on ainupädevus jälgida, kas väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid määruse (EL) 2022/2065 tähenduses täidavad nimetatud määruses sätestatud kohustusi, ja tagada nende kohustuste täitmine, peaks komisjon hindama, kuidas need osalejad täidavad oma kohustusi seoses Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidlaga.***

- (92) Et teha järelevalvet käesoleva määruse nende aspektide üle, mis ei kuulu määruse (EL) 2016/679 *ja määruse (EL) 2018/1725* kohaste järelevalveasutuste pädevusse, ***peaksid liikmesriigid määrama pädevad asutused, kes jälgiksid asjaomaste normide täitmist ja tagaksid nende normide täitmise***. Põhiõiguste ja -vabaduste, õigusriigi põhimõtte, demokraatlike põhimõtete ja üldsuse usalduse säilimiseks poliitreklaami järelevalves ja selle vastu on oluline, et sellised asutused oleksid ***erapooletud***, välisest sekkumisest või poliitilisest survest struktuuriliselt sõltumatud ning et neil oleksid volitused teha tõhusat järelevalvet ja võtta vajalikke meetmeid, tagamaks käesoleva määruse ja iseäranis selle läbipaistvus- ja märgistusnõuete täitmise. ***Kuigi*** liikmesriigid võivad määrata järelevalvet tegema eelkõige oma reguleerivad asutused või organid vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2010/13/EL¹⁴ artiklile 30, ***võivad nad määrata ka muid asutusi, näiteks valimis- või õigusasutusi***.

¹⁴ ***Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1).***

(93) *Et toetada järelevalveasutusi nende ülesannete täitmisel, peaks komisjon paluma Euroopa Andmekaitsekoostöögruppi esitada määruse (EL) 2016/679 artiklis 51 osutatud järelevalveasutustele suunised isikuandmete eriliikide töötlemise kohta poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks, sealhulgas tingimuste kohta, mille alusel saada nõusolek poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks, ning koostöö kohta selliste asutuste ja muude asutuste vahel, kes vastutavad käesolevas määruses sätestatud nõuete kohaldamise ja täitmise tagamise eest.*

(94) *Määruse (EL) 2016/679 kohaseid sõltumatuid järelevalveasutusi tuleks toetada, et nad saaksid täielikult kasutada oma kõnealuse määruse kohaseid volitusi, et teha järelevalvet käesoleva määrusega sätestatud isikuandmete kaitse üle, sealhulgas koostöömenetluse, järjepidevuse mehhanismi ja eelkõige kiirmenetluse raames. Valimistele või rahvahääletusele eelnev periood on eriti oluline poliitkampaaniate korraldamisel ning kodanike mõjutamisel, et nad kujundaksid oma poliitilised seisukohad ja kasutaksid oma hääleõigust. Samuti on see eriti tundlik kohaldatavate normide rikkumise suhtes, sest selleks, et parandusmeetmed oleksid tõhusad, peavad need olema kehtestatud enne valimisüritust. Seetõttu võib kõnealusel perioodil poliitreklaami suunamise eesmärgil isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatavate normide rikkumine eriti oluliselt kahjustada kodanike õigusi, sealhulgas nende vabadust kujundada oma seisukohti ilma põhjendamatu mõjutamiseta, samuti võib see kahjustada teabevabadust. Et tagada kiire tegutsemine üksikisikute õiguste ja vabaduste kaitsmiseks kriitilisel perioodil enne valimisi, peaksid andmekaitseasutused tagama, et nad suudavad asjaomaste andmesubjektide õiguste kaitseks kiiresti tegutseda. Selleks peaksid andmekaitseasutused kasutama määruses (EL) 2016/679 sätestatud mitmesuguseid vahendeid, sealhulgas vajaduse korral kõnealuse määruse artiklis 66 sätestatud kiirmenetlust, et teha koostööd ja üksteist abistada.*

- (95) *Kuigi käesoleva määruse kohaldamise eest vastutavad pädevad asutused ei tohi kõrvale kalduda määruse (EL) 2016/679 kohaldamise eest vastutavate järelevalveasutuste otsustest, millele on osutatud kõnealuse määruse artiklis 51, võib neil pädevatel asutustel olla vaja käesoleva määruse kohaldamisel hinnata, kas poliitreklaami tegemine vastab kõnealusele määrusele. ELi lepingu artikli 4 lõike 3 kohaselt teevad need pädevad asutused ja järelevalveasutused omavahel lojaalset koostööd ning järgivad oma vastavaid volitusi ja pädevust, et tagada mõlema määruse kohaldamise järjepidevus.*
- (96) Kui liidu õiguses on juba olemas normid, mis käsitlevad pädevate asutuste teavitamist ning koostööd nende asutustega ja nende vahel, näiteks määruse (EL) 2022/2065 artikkel 9 või määruses (EL) 2016/679 sätestatud normid, tuleks neid norme kohaldada *mutatis mutandis* käesoleva määruse asjaomaste sätete suhtes.

(97) *Käesoleva määruse sätete tulemusliku kohaldamise, järelevalve ja täitmise tagamise toetamiseks ning ilma et see piiraks määruste (EL) 2016/679, (EL) 2018/1725 ja (EL) 2022/2065 kohaldamist, on vaja kindlaks määrata, milline pädev asutus peaks vastutama, kui teenuseid osutatakse rohkem kui ühes liikmesriigis või kui teenuste osutaja põhitegevus toimub väljaspool liikmesriiki, kus asub tema peamine tegevuskoht või määratud esindaja. Kui teenuseosutaja osutab poliitreklaami teenuseid rohkem kui ühes liikmesriigis, peaks käesoleva määruse sätete tõhusa kohaldamise ja täitmise tagamise eest üldjuhul vastutama selle liikmesriigi pädev asutus või pädevad asutused, kus on poliitreklaami teenuste osutaja peamine tegevuskoht. Poliitreklaami teenuste osutaja peamise tegevuskoha kindlaksmääramisel peaksid pädevad asutused arvestama teenuste osutaja peakontori või registrijärgse asukohaga, kus toimub tema põhiline finantstegevus ja tegevuse juhtimine.*

- (98) *Kõigi liikmesriikide pädevad asutused peaksid oma järelevalve- ja täitmise tagamise volituste raames vastavalt vajadusele koostööd tegema ja üksteist abistama. Kui käesoleva määruse arvatav rikkumine puudutab üksnes pädevat asutust või pädevaid asutusi, kelle riigis ei asu poliitreklaami teenuste osutaja peamine tegevuskoht, tuleks asjaomasel pädeval asutusel või asjaomastel pädevatel asutustel teavitada peamiseks tegevuskohaks oleva riigi pädevat asutust, kes peaks seda küsimust vastavalt hindama ja kohaldataval juhul võtma vajalikud uurimis- ja täitmise tagamise meetmed.*
- (99) *Et veelgi hõlbustada käesoleva määruse tulemuslikku kohaldamist ja täitmise tagamist piiriüleste teenuste osutamisel, võib peamiseks tegevuskohaks oleva riigi pädev asutus juhul, kui käesoleva määruse väidetava rikkumise uurimine on seotud poliitreklaami teenuste osutamisega ühes või mitmes liikmesriigis, kus ei asu teenuste osutaja peamine tegevuskoht, algatada ja võtta enda juhtida ühise uurimise, kuhu on kaasatud asjaomane pädev asutus või asjaomased pädevad asutused.*

- (100) Käesoleva määruse täitmise järelevalve eest vastutavad asutused peaksid tegema omavahel koostööd nii liidu kui ka liikmesriikide tasandil, kasutades parimal viisil ära olemasolevaid struktuure, sealhulgas riiklikke koostöövõrgustikke, Euroopa valimiskoostöö võrgustikku, millele on osutatud komisjoni 12. septembri 2018. aasta soovitusel valimiskoostöö võrgustike, veebisisu läbipaistvuse, küberturvalisuse intsidentide eest kaitsmise ning väärinfo levitamise kampaaniate vastu võitlemise kohta, **määruses (EL) 2022/2065 osutatud Euroopa digiteenuste nõukoda** ja direktiivi 2010/13/EL alusel loodud audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühm. Selline koostöö peaks hõlbustama kiiret ja turvalist teabevahetust küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaste järelevalve- ja täitmise tagamise ülesannetega ning aitama seejuures teha ühiselt kindlaks rikkumisi, jagada tähelepanekuid ja oskusteavet ning teha koostööd asjaomaste õigusnormide kohaldamise ja nende täitmise tagamise vallas.

(101) Et tagada kõigi pädevate asutuste tõhus ja struktureeritud koostöö käesoleva määruse kõigis aspektides, peaksid liikmesriikide määratud riiklikud kontaktpunktid liidu tasandil korrapäraselt kohtuma riiklike kontaktpunktide võrgustikus. Koostöö tugevdamiseks ning teabe ja tavade vahetamiseks liidu tasandil peaks kõnealune võrgustik tegema tihedat koostööd Euroopa valimiskoostöö võrgustiku, audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühma ja muude asjaomaste võrgustike või organitega.

- (102) Käesolevas määruses sätestatud kohustuste tõhusa kohaldamise hõlbustamiseks on vaja anda liikmesriikide ametiasutustele volitused nõuda **poliitreklaami teenuste osutajatelt** teavet poliitreklaami läbipaistvuse kohta. Pädevatele asutustele edastatav teave võib olla seotud konkreetse reklaamikampaania, konkreetsete aastate või konkreetsete reklaamidega. Tagamaks, et sellise teabe nõudeid saab tulemuslikult ja tõhusalt täita ning et samal ajal ei panda poliitreklaami teenuste osutajatele ebaproportsionaalset koormust, on vaja kehtestada sellistele teabenõuetele teatavad tingimused. Poliitreklaami teenuste osutajad peaksid iseäranis valimisprotsessi õigeaegse järelevalve huvides vastama pädevate asutuste teabenõuetele kiiresti ja **kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. Viimasel kuul enne valimisi või rahvahääletust tuleks nende kohustuste rikkumist käsitada kodanike õigusi kahjulikult ja tõsiselt mõjutavana ning seepärast peaks poliitreklaami teenuse osutaja esitama nõutud teabe lühema kindlaksmääratud ajavahemiku jooksul. Poliitreklaami teenuse osutajad, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt mikro- või väikeettevõtjad, peaksid esitama nõutud teabe põhjendamatu viivitusega ja võimaluse korral enne valimiste või rahvahääletuse kuupäeva. Õiguskindluse ja kaitseõiguse tagamiseks peaksid pädevalt asutuselt saadud teabenõuded sisaldama piisavaid põhjendusi ning teavet olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta.**

*Selline põhjendus ei pruugi olla nõutav, kui teabe taotlemise põhjuste avalikustamine ohustaks selgelt kuritegude või raskete halduskuritegude ennetamist, avastamist, uurimist ja nende eest vastutusele võtmist. Sellise erandi aluseks oleva haldusrikkumise raskuse kindlaksmääramisel tuleks lisaks käesoleva määruse alusel määratava trahvi või karistuse suurusele arvesse võtta ka rikkumise võimalikku negatiivset mõju valimistele või rahvahääletusele, seadusandlikule või regulatiivsele protsessile. Poliitreklaami teenuste osutajad peaksid määrama pädevate asutustega suhtlemiseks kontaktpunktid. Sellised kontaktpunktid võivad olla elektroonilised. **Euroopa Liidu Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb, et nii füüsiliste kui ka juriidiliste isikute kaitse ametiasutuste meelevaldse või ebaproportsionaalse sekkumise eest nende erategevusse kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet. Isik võib tugineda sellele kaitsele kui liidu õigusega tagatud õigusele põhiõiguste harta artikli 47 esimese lõigu tähenduses, et vaidlustada kohtus tema huve kahjustav tegevus, nagu teabe esitamise korraldus või selle määruse täitmata jätmise eest määratud karistus.***

- (103) ■ Käesoleva määruse kohaldamisel *peaks iga liikmesriik* määrama *ühe pädeva asutuse* liidu tasandi *riiklikuks kontaktpunktiks*. See kontaktpunkt peaks võimaluse korral olema Euroopa valimiskoostöö võrgustiku liige. *Riiklik* kontaktpunkt peaks hõlbustama liikmesriikide pädevate asutuste koostööd järelevalve- ja täitmise tagamise ülesannete täitmisel, vahetades eelkõige teavet teiste liikmesriikide *riiklike* kontaktpunktide ja *oma liikmesriigi muude* pädevate asutustega.

- (104) Liikmesriikide ametiasutused peaksid tagama, et *kui tellija või poliitreklaami teenuste osutaja rikub* käesolevas määruses *sätestatud kohustusi*, määratakse *talle* trahv või rahaline karistus *või rakendatakse asjakohasel juhul muid meetmeid, sealhulgas sunniraha*. Seda tehes peaksid nad arvesse võtma rikkumise laadi, raskusastet, korduvust ja kestust ning pidama silmas kaalul olevat avalikku huvi, ellu viidud tegevuse ulatust ja laadi *ning kui see on kohaldatav*, rikkuja *suurust ja* majanduslikku suutlikkust. Lisaks peaksid *liikmesriikide* ametiasutused arvesse võtma seda, kas *poliitreklaami teenuste osutaja või tellija* jätab *need* kohustused täitmata süstemaatiliselt või korduvalt ja viivitab sealjuures teabe edastamisega huvitatud üksustele, ning kui see on asjakohane, siis seda, kas poliitreklaami teenuste osutaja tegutseb mitmes liikmesriigis. *Rahalised karistused peaksid* olema igal üksikjuhul tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad *ning nõuetekohaselt tuleks arvesse võtta piisavaid ja kättesaadavaid menetluslikke tagatise ja eelkõige vajadust* tagada, et poliitiline arutelu jääb avatuks ja kõik võivad selles osaleda. *Teatavatel kohustustel on käesoleva määruse eesmärkide tulemuslikul täitmisel oluline roll ning nende kohustuste rikkumist tuleks pidada eriti raskeks.*

(105) Üksikisikutel või üksustel peaks olema võimalik esitada pädevatele asutustele kaebusi, et teavitada neid asjaoludest, mis võivad endast kujutada käesoleva määruse rikkumist. Tuleks meenutada, et selles kontekstis võivad olla kohaldatavad ka muud liidu õigusega ette nähtud haldusmenetlused. Näiteks on andmesubjektidel õigus esitada määruse (EL) 2016/679 alusel määratud järelevalveasutustele kaebusi oma isikuandmete töötlemisega seotud rikkumiste kohta. Lisaks on üksikisikutel või üksustel võimalik esitada vahendusteenuste osutajate vastu kaebusi määruse (EL) 2022/2065 kohaselt määratud digiteenuste koordinaatoritele kõnealuse määruse väidetavate rikkumiste kohta. Ilma et see piiraks nende menetluste või muude kättesaadavate haldusmenetluste või õiguskaitsevahendite kohaldamist, peaksid pädevad asutused käsitlema selliseid kaebusi, sealhulgas teavitama kaebuse esitajat nende suhtes võetud järelmeetmetest. Kui pädevat asutust teavitatakse teise liikmesriigi pädeva asutuse pädevusse kuuluvast kaebusest, peaks ta edastama nõuetele vastava teabe põhjendamatult viivituseeta kõnealusele pädevale asutusele.

- (106) Kui pädevad asutused kasutavad käesoleva määruse kohaseid volitusi, kohaldatakse vastavalt liidu ja riigisisesele õigusele asjakohaseid menetluslikke tagatise, sealhulgas tõhusaid õiguskaitsevahendeid ja nõuetekohaseid menetlusi.
- (107) *Käesoleva määruse täitmise toetamiseks tuleks teenuseosutajatele ja muudele huvitatud üksustele anda õigeaegset ja kergesti kättesaadavat teavet valimiste ja rahvahääletuste kuupäevade kohta. Seepärast peaksid liikmesriigid avaldama oma valimiste ja rahvahääletuste kuupäevad ning kohaldataval juhul oma valimisperioodide kuupäevad. Kõnealune teave peaks olema hõlpsasti kättesaadav ja õigeaegne. Samuti peaksid nad esitama selle teabe komisjoni poolt kättesaadavaks tehtud portaali kaudu üldsusele kohe pärast nende kuupäevade väljakuulutamist.*
- (108) *Käesoleva määruse tulemusliku rakendamise toetamiseks julgustatakse komisjoni koostama vajaduse korral suunised poliitreklaami kindlakstegemise ja karistuste kohaldamise kohta.*

- (109) Käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte ***lõbipaistvusteatessse kantava teabe ning suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamist puudutava teabe kohta***. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes¹⁵ sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

¹⁵ ***ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.***

- (110) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011¹⁶.
- (111) Komisjon peaks esitama kahe aasta jooksul pärast iga Euroopa Parlamendi valimist avaliku aruande käesoleva määruse hindamise ja läbivaatamise kohta. Aruande koostamisel peaks komisjon võtma arvesse ka käesoleva määruse rakendamist muude liidus toimuvate valimiste ja rahvahääletuste kontekstis. ■
-

¹⁶ *Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).*

- (112) Kuna käesoleva määruse eesmärged, nimelt aidata kaasa poliitreklaami ja sellega seotud teenuste siseturu nõuetekohasele toimimisele ning kehtestada normid suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite kasutamise kohta poliitreklaami avaldamisel ja levitamisel, ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab neid paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas Euroopa Liidu lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärkide saavutamiseks vajalikust kaugemale.

- (113) Käesolev määrus ei piira direktiivides 2000/31/EÜ¹⁷, 2002/58/EÜ¹⁸, 2005/29/EÜ¹⁹, 2006/114/EÜ²⁰, 2006/123/EÜ²¹, **2010/13/EL** ja 2011/83/EL²² ega Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2019/1150²³ sätestatud normide kohaldamist, **samuti mitte** määruses (EL) 2022/2065 sätestatud normide, sealhulgas nimetatud määruse artiklites 4, 5, 6 ja 8 sätestatud vahendusteenuste osutajate vastutust käsitlevate normide kohaldamist.
- Käesolev määrus peaks täiendama liidu andmekaitseõigustikku, eelkõige määrusi (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 ning direktiivi 2002/58/EÜ.**

- ¹⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 8. juuni 2000. aasta direktiiv 2000/31/EÜ infoühiskonna teenuste teatavate õiguslike aspektide, eriti elektroonilise kaubanduse kohta siseturul (direktiiv elektroonilise kaubanduse kohta) (EÜT L 178, 17.7.2000, lk 1).
- ¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).
- ¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (eaausate kaubandustavade direktiiv) (ELT L 149, 11.6.2005, lk 22).
- ²⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/114/EÜ eksitava ja võrdleva reklaami kohta, (ELT L 376, 27.12.2006, lk 21).
- ²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2006. aasta direktiiv 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 376, 27.12.2006, lk 36).
- ²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64).
- ²³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta määrus (EL) 2019/1150, mis käsitleb õigluse ja läbipaistvuse edendamist veebipõhiste vahendusteenuste ärikasutajate jaoks (ELT L 186, 11.7.2019, lk 57).

- (114) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse **20. jaanuaril 2022**²⁴,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

²⁴ *ELT C 145, 1.4.2022, lk 12.*

I PEATÜKK
ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimise ja *eesmärgid*

1. Käesolevas määruses sätestatakse

- a) ühtlustatud *normid, sealhulgas* läbipaistvuskohustused *ja läbipaistvusega seotud hoolsuskohustused, mida kohaldatakse* poliitreklaami tegemise ja sellega seotud teenuste osutamise *ning kohaldataval juhul tellijate suhtes* selliste teenuste osutamisega seotud teabe *kogumisel*, säilitamisel, avalikustamisel ja avaldamisel *siseturul*;
- b) ühtlustatud normid reklaami suunamis- ja *edastusmeetodite* kasutamise kohta, *mis hõlmavad isikuandmete töötlemist internetipõhise poliitreklaami tegemisel*;
- c) *normid käesoleva määruse järelevalve ja täitmise tagamiseks, sealhulgas pädevate asutuste vahelise koostöö ja koordineerimise kohta.*

I

2. *Poliitilisi arvamusi ja muud toimetustlikku sisu, mis kuulub toimetuse vastutusalasse, sõltumata nende väljendamise meediumist, ei loeta poliitreklaami tegemiseks, välja arvatud juhul, kui kolmandad isikud maksavad poliitreklaami ettevalmistamise, edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise eest või sellega seoses konkreetset tasu või muud hüvitist.*
3. *Isiklikult väljendatud poliitilisi arvamusi ei loeta poliitreklaami tegemiseks.*
4. Käesoleva määruse eesmärgid on:
- a) aidata kaasa poliitreklaaminduse ja sellega seotud teenuste siseturu nõuetekohasele toimimisele;
 - b) *kaitsta põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele.*

Artikkel 2
Kohaldamisala

- 1. Käesolevat määrust kohaldatakse poliitreklaami tegemisele, kui poliitreklaami levitatakse liidus, see tehakse üldsusele kättesaadavaks ühes või mitmes liikmesriigis või on suunatud liidu kodanikele, olenemata poliitreklaami teenuste osutaja asukohast või tellija elu- või asukohast ning olenemata kasutatavatest vahenditest.*
- 2. Käesolev määrus ei mõjuta poliitreklaami sisu ega liidu või liikmesriigi õigusnorme, millega reguleeritakse muid kui käesoleva määrusega hõlmatud poliitreklaami tegemisega seotud aspekte, sealhulgas norme, mis käsitlevad poliitkampaniate korraldamist, rahastamist ja läbiviimist, norme poliitreklaami tegemise üldiste keeldude või piirangute kohta kindlaksmääratud ajavahemikel ning kohaldataval juhul valimisperioode käsitlevaid norme.*

3. *Käesolev määrus ei piira järgmiste õigusnormide kohaldamist:*

- a) direktiiv 2000/31/EÜ;*
- b) direktiiv 2002/58/EÜ;*
- c) direktiiv 2005/29/EÜ;*
- d) direktiiv 2006/114/EÜ;*
- e) direktiiv 2006/123/EÜ;*
- f) direktiiv 2010/13/EL;*
- g) direktiiv 2011/83/EL;*
- h) määrus (EL) 2019/1150;*
- i) määrus (EL) 2022/2065.*

Artikkel 3

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „teenus“ – ELi toimimise lepingu artiklis 57 määratletud mis tahes iseseisev majandustegevus, mida tavaliselt osutatakse tasu eest;
- 2) „poliitreklaami tegemine“ – sõnumi ettevalmistamine ning selle edendamine, avaldamine, **edastamine** või levitamine mis tahes viisil, **tavaliselt tasu eest või asutusesisese tegevusena või poliitreklaami kampaania raames:**
 - a) kui seda tehakse poliitikas osaleja poolt, jaoks või nimel, välja arvatud juhul, kui sõnum on puhtalt eraviisilist või ärilist laadi; või
 - b) kui see sõnum võib mõjutada valimiste või rahvahääletuse tulemust, **hääletamiskäitumist või seadusandlikku või regulatiivset protsessi liidu, riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil ja on selleks mõeldud;**

ning ei hõlma:

 - i) **liikmesriikide või liidu ametlikest allikatest saadud sõnumeid, mis puudutavad rangelt ainult valimistel või rahvahääletustel osalemise korda ja tingimusi, sealhulgas kandidaatide või rahvahääletuse teema väljakuulutamist, või korda ja tingimusi, mille eesmärk on suurendada valimistel või rahvahääletustel osalemist;**

- ii) *liikmesriigi ametiasutuse või liidu poolt, jaoks või nimel, sealhulgas liikmesriigi valitsuse liikmete poolt, jaoks või nimel üldsusele edastatavat ametlikku teavet, tingimusel et see ei mõjuta ega ole mõeldud mõjutama valimiste või rahvahääletuse tulemusi, hääletamiskäitumist ega seadusandlikku või regulatiivset protsessi, ning*
- iii) *kandidaatide tutvustamist selleks ette nähtud avalikes kohtades või meediakanalites, mis on seaduses sõnaselgelt sätestatud ja mida tehakse tasuta, tagades samal ajal kandidaatide võrdse kohtlemise;*

- 3) „poliitreklaam“ – mis tahes viisil *avaldatud, edastatud või levitatud* poliitreklaami tegemise juhtum;
- 4) „poliitikas osaleja“ – järgmised isikud ja üksused:
- a) erakond, nagu on määratletud määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 artikli 2 punktis 1, või sellise erakonna tegevusvaldkonnaga otse või kaudselt seotud üksus;
 - b) poliitiline liit, nagu on määratletud määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 artikli 2 punktis 2;
 - c) Euroopa tasandi erakond, nagu on määratletud määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 artikli 2 punktis 3;
 - d) kandidaat *liidu*, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil valitavale ametikohale või mõne erakonna juhtivale ametikohale, *ja sellist ametikohta täitev isik*;

I

- e) *liidu institutsiooni, välja arvatud Euroopa Liidu Kohus, Euroopa Keskpank ja Euroopa Kontrollikoda, või liikmesriigi* riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi *valitsuse liige*;
- f) poliitkampaania organisatsioon, mis on kas juriidiline isik või mitte ja mis on loodud *ainult selleks, et mõjutada* valimiste või rahvahääletuse tulemust;
- g) iga füüsiline või juriidiline isik, kes esindab punktides a–f osutatud isikuid või organisatsioone või tegutseb nende nimel ning edendab kõnealuste isikute või organisatsioonide poliitilisi eesmärke;

- 5) „poliitreklaami teenus“ – poliitreklaami tegemise teenus, välja arvatud määruse (EL) 2022/2065 artikli 3 punktis g määratletud digitaalne „vahendusteenus“, mida osutatakse ilma konkreetse sõnumi *ettevalmistamise*, *edendamise*, avaldamise, *edastamise* või levitamise eest vastutasu saamata;
- 6) „*poliitreklaami teenuste osutaja*“ – füüsiline või juriidiline isik, kes osutab *poliitreklaami teenuseid, välja arvatud üksnes kõrvalteenused*;
- 7) „poliitreklaami kampaania“ – omavahel seotud *poliitreklaamide* seeria ettevalmistamine, edendamine, avaldamine, *edastamine* või levitamine poliitreklaami lepingu raames ühise ettevalmistamise, sponsorluse või rahastamise alusel;

- 8) „**väga suur digiplatvorm**“ – digiplatvorm, mis on määruse (EL) 2022/2065 artikli 33 lõike 4 kohaselt määratletud väga suure digiplatvormina;
- 9) „**väga suur internetipõhine otsingumootor**“ – internetipõhine otsingumootor, mis on määruse (EL) 2022/2065 artikli 33 lõike 4 kohaselt määratletud väga suure internetipõhise otsingumootorina;
- 10) „telliija“ – füüsiline või juriidiline isik, **kelle taotlusel või** kelle nimel poliitreklaam ette valmistatakse, **seda edendatakse** või see avaldatakse, **seda edastatakse** või levitatakse;
- 11) „**suunamismeetodid**“ – võtted, mida kasutatakse **■** poliitreklaami suunamiseks konkreetsele isikule või isikute rühmale või **nende väljajätmiseks isikuandmete töötlemise alusel**;

- 12) „reklaamiedastusmeetodid“ – optimeerimismeetodid, mida kasutatakse isikuandmete automaatse töötlemise alusel poliitreklaami levimuse, ulatuse või nähtavuse suurendamiseks, ning mille abil saab edastada poliitreklaami üksnes konkreetsele isikule või isikute rühmale;

I

- 13) „poliitreklaami avaldaja“ – poliitreklaami teenuse osutaja, kes avaldab, edastab või levitab poliitreklaami mis tahes kanali kaudu;

- 14) „vastutav töötleja“ – määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 7 või kohaldataval juhul määruse (EL) 2018/1725 artikli 3 punktis 8 määratletud vastutav töötleja. ■

Artikkel 4

Siseturu põhimõte

1. **Poliitreklaami** läbipaistvusega seotud põhjustel ei säilita ega kehtesta liikmesriigid norme ega meetmeid, mis erinevad käesolevas määruses sätestatutest.
2. Kui käesoleva määruse nõuded on täidetud, ei saa läbipaistvusega seotud põhjustel poliitreklaami teenuste osutamist keelata ega piirata, **sealhulgas geograafiliselt**.

Artikkel 5

Poliitreklaami teenuste osutamine liidus

- 1. Poliitreklaami teenuste osutajad ei tohi kehtestada oma teenuste osutamise suhtes diskrimineerivaid piiranguid üksnes tellija elu- või asukoha alusel.*

Poliitreklaami teenuste osutajad ei piira oma teenuste osutamist määruse (EL, Euratom) nr 1141/2014 artikli 2 punktis 3 määratletud Euroopa tasandi erakonnaga või Euroopa Parlamendi fraktsiooniga üksnes selle asukoha alusel.

2. *Ilma et see piiraks rangemate riigisiseste normide kohaldamist, osutatakse viimase kolme kuu jooksul enne liidu või liikmesriigi riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil korraldatud valimisi või rahvahääletust nende valimiste või rahvahääletusega seotud poliitreklaami teenuseid üksnes tellijale või tellija nimel tegutsevale teenuseosutajale, kes kinnitab, et ta on:*
- a) *liidu kodanik või*
 - b) *kolmanda riigi kodanik, kes elab alaliselt liidus ja kellel on vastavalt elukohaliikmesriigi riigisisesele õigusele õigus nendel valimistel või rahvahääletusel hääletada, või*
 - c) *liidus asutatud juriidiline isik, kes ei ole kolmanda riigi kodaniku (välja arvatud punktis b osutatud kolmandate riikide kodanikud) või kolmandas riigis asutatud juriidilise isiku omandis või kontrolli all.*

II PEATÜKK
**LÄBIPAISTVUS- JA HOOLSUSKOHUSTUSED POLIITREKLAAMI TEENUSTE
OSUTAMISEL**

Artikkel 6

Läbipaistvus- ja hoolsuskohustused poliitreklaami teenuste osutamisel

1. Poliitreklaami teenuseid osutatakse läbipaistvalt kooskõlas artiklites **7–17** ja artiklis **21** sätestatud kohustustega.
2. ***Poliitreklaami teenuste osutajad tagavad, et poliitreklaami teenuse osutamiseks sõlmitud lepingud võimaldavad järgida käesoleva määruse asjaomaseid sätteid, sealhulgas neid, mis käsitleva vastutuse jagamist ning teabe täielikkust ja täpsust.***

Artikkel 7

Poliitreklaami teenuste kindlakstegemine

1. Reklaamiteenuste osutaja nõuab, et tellijad ja tellijate nimel tegutsevad reklaamiteenuste osutajad esitaksid teate selle kohta, kas reklaamiteenus, mida nad reklaamiteenuste osutajalt on tellinud, kujutab endast poliitreklaami teenust artikli 3 punkti 5 tähenduses **ja kas nad vastavad mõnele artikli 5 lõikes 2 sätestatud nõudele**. Tellijad ja nende nimel tegutsevad reklaamiteenuste osutajad teevad **sellised teated tõeselt ja vastutavad nende õigsuse eest**.
2. Poliitreklaami teenuste osutajad tagavad, et poliitreklaami teenuse osutamiseks sõlmitud lepingutes nõutakse, et **tellijal või tellija nimel tegutsev reklaamiteenuste osutaja esitaks käesoleva artikli lõike 1 kohase teate ning teabe, mis on vajalik artikli 9 lõike 1, artikli 11 lõike 1 ja artikli 12 lõike 1 nõuete täitmiseks. Kõnealune teave edastatakse täielikult ja täpselt ning põhjendamatult viivitusega**.

3. *Tellijad esitavad poliitreklaami teenuste osutajatele enne poliitreklaami avaldamist, edastamist või levitamist või selle ajal teabe, mis on vajalik artikli 9 lõike 1 punktide a, d, e ja f, artikli 11 lõike 1 punktide a-d ning artikli 12 lõike 1 punktide a, b, c, e, h ja k nõuete täitmiseks, ning tagavad, et see teave on täpne.*

Kui tellija või tellija nimel tegutsev reklaamiteenuste osutaja saab teada, et tema edastatud teave on muutunud, tagab ta, et ajakohastatud teave edastatakse õigeaegselt, täielikult ja täpselt asjaomasele poliitreklaami teenuste osutajale.

Kui tellija või tellija nimel tegutsev reklaamiteenuste osutaja saab teada, et poliitreklaami avaldajale edastatud või tema avaldatud teave on puudulik või ebatäpne, võtab ta asjaomase poliitreklaami avaldajaga põhjendamatult viivitusega ühendust ning edastab poliitreklaami avaldajale täieliku või parandatud teabe.

4. *Poliitreklaami teenuste osutajad nõuavad, et tellijad või tellijate nimel tegutsevad reklaamiteenuste osutajad, kes esitavad käesoleva artikli kohaselt ilmselgelt vale teate või teabe, parandaksid selle teate või teabe. Tellija või tellija nimel tegutsev reklaamiteenuste osutaja teeb sellised parandused täielikult ja täpselt ning põhjendamatu viivitusega.*
5. *Poliitreklaami teenuste osutajad, kes kasutavad internetipõhist kasutajaliidest, tagavad, et internetipõhine kasutajaliides oleks kavandatud ja korraldatud nii, et tellijatel ja tellijate nimel tegutsevatel reklaamiteenuste osutajatel oleks käesoleva artikli lõikes 1 ja artikli 9 lõikes 1 osutatud nõudeid lihtsam täita.*

Artikkel 8

Poliitreklaami kindlakstegemine

1. *Et teha kindlaks, kas sõnum kujutab endast poliitreklaami tegemist artikli 3 punkti 2 alapunkti b tähenduses, võetakse arvesse kõiki selle omadusi, sealhulgas järgmist:*
- a) sõnumi sisu;*
 - b) sõnumi tellija;*
 - c) sõnumi edastamiseks kasutatud keel;*
 - d) sõnumi edastamise kontekst, sealhulgas levitamise aeg;*
 - e) sõnumi ettevalmistamise, edendamise, avaldamise, edastamise või levitamise viisid;*
 - f) sihtrühm;*
 - g) sõnumi eesmärk.*

2. ***Komisjon koostab ühised suunised, et aidata käesolevat artiklit nõuetekohaselt kohaldada.***

Artikkel 9

Teabe säilitamine

1. Poliitreklaami teenuste osutajad säilitavad ***käesoleva määruse nõuete täitmiseks vajalikus ulatuses*** oma teenuste osutamisel kogutud järgmise teabe:
- a) poliitreklaam või poliitreklaami kampaania, millega teenus või teenused on seotud;
 - b) konkreetne teenus või konkreetsed teenused, ***mida nad poliitreklaami tegemisega seoses osutasid***;
 - c) osutatud teenuse või teenuste eest nõutud summad ja osutatud teenuse või teenuste eest osaliselt või täielikult vastutasuks saadud muude hüvede väärtus;

- d) teave punktis c osutatud summade ja muude hüvede päritolu kohta kas avalikust või erasektorist ning selle kohta, kas need on pärit liidust või väljastpoolt liitu;*
- e) poliitreklaami tellija ja kui see on kohaldatav, tellija üle lõplikku kontrolli omava üksuse nimi ja kontaktandmed ning juriidiliste isikute puhul nende asukoht; ning*
- f) kohaldataval juhul märke valimiste, rahvahääletuse, seadusandliku või regulatiivse protsessi kohta, millega poliitreklaam on seotud.*

2. ***Poliitreklaami teenuste osutajad teevad mõistlikke jõupingutusi tagamaks, et lõike 1 kohaselt säilitatav teave on täielik ja täpne.***
3. Lõikes 1 osutatud teave peab olema ***esitatud kirjalikus*** või elektroonilises vormis. Sellist teavet tuleb säilitada ***masinloetavas vormingus seitse*** aastat alates vastavalt kas reklaami ettevalmistamise, ***edendamise***, avaldamise, ***edastamise*** või levitamise viimasest kuupäevast.
4. ***Käesolevat artiklit ei kohaldata direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõike 1 kohaste mikroettevõtjate suhtes, kui reklaamiteenuste osutamine on nende põhitegevuse suhtes vaid marginaalne ja kõrvalteenus.***

Artikkel 10

Teabe edastamine poliitreklaami avaldajale

- 1. Et võimaldada poliitreklaami avaldajatel täita käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi, tagavad poliitreklaami teenuste osutajad, et artikli 9 lõikes 1 osutatud teave edastatakse poliitreklaami avaldajatele õigeaegselt, täielikult ja täpselt.*

Iga poliitreklaami teenuste osutaja edastab asjaomase teenuse osutamise käigus esimeses lõigus osutatud teabe kooskõlas parimate tavade ja valdkonna standarditega ning, kui see on tehniliselt võimalik, standarditud automaatse protsessi abil.

Kui poliitreklaami avaldaja on ainus poliitreklaami teenuste osutaja, edastab tellija asjaomase teabe poliitreklaami avaldajale.

2. ***Kui poliitreklaami teenuste osutaja saab teada, et tema edastatud teave on muutunud, tagab ta, et asjaomasele poliitreklaami avaldajale edastatakse ajakohastatud teave.***

Artikkel 11

Läbipaistvus- ja märgistusnõuded igale poliitreklaamile

1. ***Poliitreklaami avaldajad tagavad, et koos*** iga poliitreklaamiga tehakse selgelt, märgatavalt ja üheselt mõistetavalt kättesaadavaks järgmine teave:
- a) teade, et tegemist on poliitreklaamiga;
 - b) poliitreklaami tellija ja ***kui see on kohaldatav***, tellija üle lõplikku kontrolli omava üksuse nimi;

- c) *mürge valimiste, rahvahääletuse, seadusandliku või regulatiivse protsessi kohta, millega poliitreklaam on seotud, kui see on kohaldatav;*
- d) *teade selle kohta, et poliitreklaami puhul on kasutatud suunamis- või reklaamiedastusmeetodeid, kui see on kohaldatav;*
- e) läbipaistvustead, *mis sisaldab artikli 12 lõikes 1 osutatud teavet*, või selge viide selle kohta, kust seda on võimalik lihtsalt *ja otse* leida.

2. *Poliitreklaami avaldajad tagavad, et lõikes 1 osutatud teave on täielik. Poliitreklaami avaldajad tagavad, et teave selle kohta, kust on võimalik leida lõike 1 punktis e osutatud läbipaistvusteadet, on täpne.*
3. *Lõikes 1 osutatud teave tehakse kättesaadavaks märgise vormis, mis on kohandatud vastavalt kasutatavale andmekandjale.*

Need märgised peavad olema silmapaistvad, võimaldama inimestel poliitreklaami kui sellise kergesti kindlaks teha ning jääma püsima, kui poliitreklaami edasi levitatakse.

4. *Hiljemalt ... [15 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse lõikes 3 osutatud märgiste vorming.*

Rakendusaktidega tagatakse, et märgised on kohandatud vastavalt kasutatavale andmekandjale, sealhulgas audiovisuaal- ja trükimeedia ning internetireklaami ja veebivälise reklaami jaoks, võttes arvesse andmekandja eriomadusi ning uusimaid tehnoloogilisi ja turusuundumusi, asjakohaseid teadusuuringuid ja parimaid tavasid.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 29 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

■

5. Liikmesriigid, sealhulgas nende pädevad asutused, ja komisjon ärgitavad koostama selliseid **vabatahtlikke** tegevusjuhendeid, mille eesmärk on aidata kaasa käesoleva artikli nõuetekohasele kohaldamisele, võttes arvesse asjaomaste teenuseosutajate eriomadusi ning direktiivi 2013/34/EL artikli 3 **lõigete 1, 2 ja 3 kohaste** mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate erivajadusi. ■

Artikkel 12
Läbipaistvusteated

1. Poliitreklaami avaldajad tagavad, et artikli 11 lõike 1 punktis e osutatud läbipaistvusteade sisaldab järgmist teavet:

- a) tellija ja kohaldataval juhul tellija üle lõplikku kontrolli omava üksuse andmed, sealhulgas nimi, e-posti aadress ja, kui see on avalikustatud, siis postiaadress, ning kui tellija ei ole füüsiline isik, siis asukoha aadress;*
- b) punktis a nõutav teave füüsilise või juriidilise isiku kohta, kes maksab poliitreklaami eest tasu, kui see isik ei ole tellija ega tellija üle lõplikku kontrolli omav üksus;*
- c) ajavahemik, mille jooksul kavatakse poliitreklaami avaldada, edastada ja levitada;*
- d) poliitreklaami teenuste osutajate saadud kogusummad ja muude hüvede koguväärtus, sealhulgas need, mida avaldaja on saanud osaliselt või täielikult poliitreklaami teenuste eest ja – kui see on asjakohane – poliitreklaami kampaania eest;*

- e) teave punktis d osutatud summade ja muude hüvede päritolu kohta kas avalikust või erasektorist ning selle kohta, kas need on pärit liidust või väljastpoolt liitu;*
- f) punktis d osutatud summade ja väärtuste arvutamiseks kasutatud metoodika;*
- g) märke valimiste või rahvahääletuse või seadusandliku või regulatiivse protsessi kohta, millega poliitreklaam on seotud, kui see on kohaldatav;*
- h) kui poliitreklaam on seotud konkreetsete valimiste või rahvahääletustega, siis lingid ametlikule teabele asjaomastel valimistel või rahvahääletuses osalemise korra kohta;*
- i) lingid artiklis 13 osutatud Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidlale, kui see on kohaldatav;*
- j) teave artikli 15 lõikes 1 osutatud mehhanismide kohta;*

- k) teave selle kohta, kas poliitreklaami või selle varasema versiooni avaldamine on käesoleva määruse rikkumise tõttu peatatud või lõpetatud, kui see on kohaldatav;*
- l) teade selle kohta, et poliitreklaamiga seoses on isikuandmete alusel kasutatud suunamis- või reklaamiedastusmeetodeid, sealhulgas artikli 19 lõike 1 punktides c ja e osutatud teave, kui see on kohaldatav;*
- m) poliitreklaami ulatus, väljendatuna poliitreklaami vaatamiste ja reageerimiste arvuna, kui see on kohaldatav ja tehniliselt teostatav.*

2. *Poliitreklaami avaldajad tagavad, et lõikes 1 osutatud teave on täielik.*

Poliitreklaami avaldajad peavad enne poliitreklaami avaldamist, edastamist või levitamist ja selle ajal tagama, et lõike 1 punktides d, f, i, j ja m osutatud teave oleks täpne.

Kui poliitreklaami teenuste osutaja saab teada, et poliitreklaami avaldajale edastatud või tema avaldatud teave on puudulik või ebatäpne, võtab ta asjaomase poliitreklaami avaldajaga põhjendamatult viivitusest ühendust ning edastab poliitreklaami avaldajale täieliku või parandatud teabe.

Kui poliitreklaami avaldaja saab mis tahes moel teada, et artikli 11 lõikes 1 ja käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teave on puudulik või ebatäpne, teeb ta teabe põhjendamatult viivitusest täiendamiseks või parandamiseks kõik endast oleneva, võttes muu hulgas ühendust tellijaga või poliitreklaami teenuste osutajatega.

Kui teavet ei ole võimalik põhjendamatu viivitusega täiendada või parandada, siis ei tee poliitreklaami avaldaja poliitreklaami kättesaadavaks või lõpetab põhjendamatu viivitusega poliitreklaami avaldamise, edastamise või levitamise.

Poliitreklaami avaldaja teavitab põhjendamatu viivitusega asjaomaseid tellijaid või poliitreklaami teenuste osutajaid kõigist käesoleva lõike viienda lõigu alusel tehtud otsustest.

3. *Läbipaistvusteated tuleb lisada igale poliitreklaamile või need peavad olema kergesti leitavad kogu poliitreklaami avaldamisperioodi jooksul.*

Läbipaistvusteid tuleb hoida ajakohasena kogu poliitreklaami avaldamisperioodi vältel, esitatuna kergesti ligipääsetavas vormingus ja vähemalt siis, kui poliitreklaam tehakse kättesaadavaks elektrooniliselt, peavad need olema masinloetavas vormingus. Need koostatakse poliitreklaami keeles. Liidus teenuseid pakkuvad poliitreklaami avaldajad tagavad, et läbipaistvusteated vastaksid kohaldatavatele ligipääsetavusnõuetele, ning kui see on tehniliselt võimalik, teeksid teabe kättesaadavaks rohkem kui ühe meelekanali kaudu.

Läbipaistvusteated peavad olema selgelt nähtavad ja kasutajasõbralikud ning neis tuleb kasutada lihtsat keelt.

4. *Poliitreklaami avaldaja hoiab oma läbipaistvusteed koos kõigi nende muudatustega alles seitsme aasta jooksul pärast asjaomase poliitreklaami viimast avaldamist.*
5. *Käesoleva artikli lõiget 4 ei kohaldata direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõike 1 kohaste mikroettevõtjate suhtes, tingimusel et reklaamiteenuste osutamine on nende põhitegevuse suhtes vaid marginaalne ja kõrvalteenus.*
6. *Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 28 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse muutmiseks, lisades käesoleva artikli lõike 1 loetellu punkte ja muutes käesoleva artikli lõike 1 punkti f, arvestades tehnoloogia arengut, turutavasid, asjaomaseid teadusuuringuid, pädevate asutuste tehtava järelevalve suundumusi ja pädevate organite antud asjakohaseid suuniseid, kui muudatused on vajalikud poliitreklaami laiema konteksti ja eesmärkide mõistmiseks.*

7. *Hiljemalt ... [15 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon vastu rakendusaktid, et kehtestada läbipaistvusteate vorming ja esitada selle tehnilised kirjeldused, et tagada selle kohandamine kasutatava andmekandjaga, sealhulgas audiovisuaal- ja trükimeedia ning internetireklaami ja veebivälise reklaami jaoks, võttes arvesse uusimaid tehnoloogilisi ja turusuundumusi, asjakohaseid teadusuuringuid ja parimaid tavasid ning direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1, 2 ja 3 kohaste mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate erivajadusi.*

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 29 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 13

Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla

1. *Komisjon loob Euroopa internetipõhise poliitreklaami andmehoidla (edaspidi „Euroopa andmehoidla“), mis on avalik hoidla kõigi liidus avaldatud või liidu kodanikele või elanikele suunatud internetipõhiste poliitreklaamide jaoks, ning haldab seda kas ise või teeb selle ülesandeks haldusasutusele. Andmehoidlal on:*
 - a) *funktsioon, mis võimaldab üldsuse juurdepääsu internetipõhiste poliitreklaamidele koos artikli 12 lõikes 1 osutatud teabega, mille poliitreklaami avaldajad esitavad iga internetipõhise poliitreklaami kohta alates selle esmakordsest avaldamisest; see teave on kättesaadav masinloetavas vormingus, võimaldab teha mitme kriteeriumiga päringuid ning on ühtse portaali kaudu üldsusele kättesaadav;*

- b) veebimajutusteenus, mis tagab, et internetipõhine poliitreklaami tegemine ja sellega koos avaldatud teave, millele on osutatud artikli 12 lõikes 1, on kättesaadav kogu poliitreklaami esitamise perioodi jooksul ja seitse aastat pärast poliitreklaami viimast esitamist; veebimajutusteenus ja juurdepääs majutatavale teabele peavad vastama seaduses sätestatud õiguslikele nõuetele poliitreklaami ja selles avaldatud teabe eemaldamise kohta ega piira nende nõuete kohaldamist; veebimajutusteenus on tasuta poliitreklaami avaldajatele, kes esitavad Euroopa andmehoidlasse internetipõhise poliitreklaami.*

2. *Poliitreklaami avaldajad, kes on väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid, tagavad, et iga poliitreklaam koos käesoleva määruse artikli 12 lõikes 1 osutatud teabega tehakse kättesaadavaks määruse (EL) 2022/2065 artiklis 39 osutatud andmehoidlas. Lisaks võimaldavad need poliitreklaami avaldajad kõnealusele teabele juurdepääsu Euroopa andmehoidla kaudu alates selle avaldamise hetkest ja kogu ajavahemiku jooksul, mil nad poliitreklaami esitavad, ja seitsme aasta jooksul pärast poliitreklaami viimast esitamist oma internetipõhistes kasutajaliidestest.*

3. *Kui poliitreklaami avaldajad eemaldavad konkreetse poliitreklaami või tõkestavad sellele juurdepääsu, kuna see on väidetavalt ebaseaduslik või ei sobi nende teenusetingimustega, võimaldavad nad käesoleva määruse artikli 12 lõikes 1 nõutud teabele jätkuvalt juurdepääsu käesoleva määruse artikli 9 lõikes 3 osutatud ajavahemiku jooksul. See nõue ei piira määruse (EL) 2022/2065 artikli 9 lõike 2 punkti a alapunktis i, artikli 17 lõike 3 punktides a–e ja artikli 39 lõikes 3 sätestatud nõuete kohaldamist.*
4. *Muud kui käesoleva artikli lõikes 2 osutatud poliitreklaami avaldajad, kes avaldavad poliitreklaami internetipõhise teenuse kaudu, teevad iga sellise poliitreklaami ja artikli 12 lõike 1 kohaselt nõutava teabe Euroopa andmehoidlas kättesaadavaks hiljemalt 72 tundi pärast poliitreklaami esimest avaldamist.*

5. *Komisjon või asjakohasel juhul lõikes 1 osutatud haldusasutus ei vastuta poliitreklaami tegemise ja sellega koos avaldatud teabe täielikkuse ja täpsuse eest ega selle eest, kas need vastavad asjaomasele liidu või riigisisesele õigusele ja muudele kohaldatavatele siduvatele normidele.*
6. *Hiljemalt ... [24 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab komisjon kooskõlas artikliga 29 vastu rakendusaktid, et kehtestada üksikasjalik kord ühise andmestruktuuri, standarditud metaandmete esitamise kohta, et hõlbustada poliitreklaami lisamist Euroopa andmehoidlasse ja poliitreklaami indekseerimist veebipõhiste otsingumootorite abil, standarditud autentimist ja ühist rakendusliidest, et käesoleva määruse alusel veebis avaldatud teavet saaks koondada ja sellele oleks juurdepääs ühe portaali kaudu.*

Rakendusaktide vastuvõtmisel võtab komisjon arvesse tehnoloogia, turu ja teaduse arengut ning püüab saavutada järgmisi eesmärke:

- a) võimaldada lõigetes 1, 2 ja 3 osutatud teabele avalikku juurdepääsu Euroopa andmehoidla kaudu;*
- b) võimaldada üldsusele hõlpsat juurdepääsu internetipõhistele läbipaistvusteadetele, kasutades ühist rakendusliidest, mis võimaldaks teadetele juurde pääseda ja teha asjaomastes andmebaasides päringuid;*
- c) toetada kolmandate isikute ja üldsuse juurdepääsu läbipaistvusteadetele, muu hulgas võimaldades analüüsida internetipõhiseid läbipaistvusteid ja nende esitamist kasutajasõbraliku ühtse portaali ja otsinguteenuste kaudu.*

Artikkel 14

Korrapärane aruandlus poliitreklaami teenuste kohta

1. **■** Poliitreklaami avaldajad *lisavad* oma tegevusaruannetesse direktiivi 2013/34/EL artiklis 19 tähenduses *teabe* osutatud teenuste eest saadud summade või osaliselt või täielikult vastutasuks saadud muude hüvede väärtuse kohta, sealhulgas teabe suunamis- ja *reklaamiedastusmeetodite* kasutamise kohta kampaaniate kaupa.

Poliitreklaami avaldajad teevad esimeses lõigus osutatud teabe kättesaadavaks poliitikas osalejate auditeerimise või järelevalve eest vastutavatele pädevatele asutustele, kui sellised asutused on riigisisese õiguse alusel asutatud.

2. Käesoleva artikli lõiget 1 ei kohaldata direktiivi 2013/34/EL artikli 3 *lõigete 1, 2 ja 3* kohaste *mikro-, väikeste või keskmise suurusega* ettevõtjate suhtes.

Artikkel 15

Võimalikust ebaseaduslikust poliitreklaamist teadaandmine

1. **■** Poliitreklaami avaldajad *kehtestavad vajalikud* mehhanismid, mille kaudu *füüsilised või juriidilised isikud* saavad neile teada anda, *kui* nende avaldatud konkreetne poliitreklaam ei vasta käesoleva määruse nõuetele.
2. *Lõikes 1 osutatud* mehhanismid on *tasuta*, kasutajasõbralikud ja kergesti juurdepääsetavad, sealhulgas läbipaistvusteate kaudu. *Kui see on tehniliselt võimalik, saab mehhanismide kaudu teateid esitada elektrooniliselt.*

3. *Kõnealused mehhanismid lihtsustavad täpsete ja põhistatud teadete esitamist poliitreklaami avaldajatele, nii et nad saaksid kindlaks teha, kas asjaomane poliitreklaam vastab käesolevale määrusele. Selleks võtavad poliitreklaami avaldajad vajalikud meetmed, et võimaldada ja hõlbustada kõiki järgmisi elemente sisaldavate teadete esitamist:*

- a) põhistatud selgitus põhjuste kohta, miks teadet esitav füüsiline või juriidiline isik väidab, et asjaomane poliitreklaam ei vasta käesoleva määruse nõuetele;*
- b) poliitreklaami tuvastamist võimaldav teave;*
- c) teate esitanud füüsilise või juriidilise isiku nimi ja e-posti aadress;*

4. Poliitreklaami avaldajad *saadavad teate esitanud füüsilisele või juriidilisele isikule põhjendamatu viivitusega kinnituse, et nad on lõikes 1 osutatud teate kätte saanud.*
5. *Poliitreklaami avaldajad, kes on väga suured digiplatvormid ja väga suured internetipõhised otsingumootorid, teevad põhjendamatu viivitusega järgmist:*
- a) uurivad ja käsitlevad lõike 1 kohaselt saadud teateid hoolikalt, erapooletult ja objektiivselt;*
 - b) teavitavad lõikes 1 osutatud teate esitanud füüsilist või juriidilist isikut selle alusel võetud meetmetest.*

6. *Poliitreklaami avaldajad, kes ei ole väga suured digiplatvormid ega väga suured internetipõhised otsingumootorid, teevad põhjendamatu viivitusega järgmist:*
- a) *teevad kõik endast oleneva, et uurida ja käsitleda lõike 1 kohaselt saadud teateid hoolikalt, erapooletult ja objektiivselt;*
 - b) *teavitavad vähemalt taotluse korral käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teate esitanud füüsilist või juriidilist isikut selle alusel võetud meetmetest; poliitreklaami avaldajad, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõike 1 kohaselt mikroettevõtjad, teevad kõik endast oleneva, et tagada käesoleva punkti järgimine.*

7. *Viimasel kuul enne valimisi või rahvahääletust peavad poliitreklaami avaldajad käsitlema kõiki nende valimiste või rahvahääletusega seotud poliitreklaami kohta saadud teateid 48 tunni jooksul, tingimusel et teadet saab selles sisalduva teabe põhjal täielikult käsitleda. Poliitreklaami avaldajad, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1, 2 ja 3 kohased mikro-, väikesed või keskmise suurusega ettevõtjad, teevad kõik endast oleneva, et käsitleda põhjendamatu viivitusega kõiki teateid, mille nad on saanud nende valimiste või selle rahvahääletusega seotud poliitreklaami kohta.*
8. *Poliitreklaami avaldajad annavad selget ja kasutajasõbralikku teavet teates käsitletud poliitreklaamiga seotud õiguskaitsevõimaluste kohta ning automatiseeritud vahendite kasutamise kohta teadete käsitlemiseks, kui see on kohaldatav.*

9. *Poliitreklaami avaldajad teavitavad põhjendamatu viivitusega asjaomaseid tellijaid või poliitreklaami teenuste osutajaid kõigist meetmetest, mida nad võtavad pärast käesoleva artikli kohaselt esitatud teateid ja mis mõjutavad asjaomase poliitreklaami kättesaadavust või esitusviisi.*
10. *Poliitreklaami avaldajad võivad lõike 1 kohaselt tehtud korduvatele teadetele sama reklaami või reklaamikampaania kohta anda koondvastuse, sealhulgas kasutades automatiseeritud vahendeid või viidates oma veebilehel asjaomastele teadetele.*
11. *Komisjon võib pärast artikli 22 lõikes 8 osutatud riiklike kontaktpunktide võrgustikuga konsulteerimist anda välja suuniseid, et aidata poliitreklaami avaldajaid käesoleva artikli kohaldamisel.*

Artikkel 16

Teabe edastamine pädevatele riiklikele asutustele

1. *Artiklite 9, 11, 12 ja 14 nõuete järgimise kontrollimiseks on* pädevatel riiklikel asutustel **■** õigus nõuda, et poliitreklaami teenuste *osutajad edastaksid kogu vajaliku* teabe. Edastatud teave peab olema täielik, täpne ja usaldusväärne ning esitatud selgelt, sidusalt, koondatult ja arusaadavalt. Kui see on tehniliselt võimalik, edastatakse teave *standardset ja* masinloetaval kujul.
2. *Lõikes 1 osutatud nõue* sisaldab järgmisi elemente: **■**
 - a) põhjendus selle kohta, missugusel eesmärgil teavet nõutakse **■**, välja arvatud juhul, kui teabenõudega taotletakse kuritegude *või raskete haldusrikkumiste* tõkestamise, *avastamise*, uurimise **■** ja nende eest vastutusele võtmise eesmärki ning kui teabenõude põhjenduse avaldamine ohustaks kõnealust eesmärki;
 - b) õiguskaitsevahendid, mida on asjaomasel poliitreklaami teenuse osutajal ja poliitreklaami teenuse tellijal võimalik kasutada.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud teabenõude saamise korral saadavad poliitreklaami teenuste osutajad kahe tööpäeva jooksul kinnituse nõude kättesaamise kohta ja teavitavad pädevat riiklikku asutust nõude täitmiseks võetud meetmetest. Asjaomane poliitreklaami teenuse osutaja esitab nõutud teabe *kaheksa* tööpäeva jooksul. ***Poliitreklaami teenuse osutaja, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõike 1, 2 ja 3 kohaselt mikro-, väike või keskmise suurusega ettevõtja, teeb aga mõistlikke pingutusi, et esitada nõutud teave 12 tööpäeva jooksul ja seejärel põhjendamatult viivitusega.***
4. ***Erandina käesoleva artikli lõikest 3 esitab poliitreklaami teenuse osutaja viimase kuu jooksul enne valimisi või rahvahääletust nõutud teabe, mis on tema käsutuses, põhjendamatult viivitusega ja hiljemalt 48 tunni jooksul. Poliitreklaami teenuse osutaja, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt mikro- või väike ettevõtja, esitab aga nõutud teabe, mis on tema käsutuses, põhjendamatult viivitusega ja võimaluse korral enne valimiste või rahvahääletuse kuupäeva.***

5. Poliitreklaami teenuste osutajad määravad pädevate riiklike asutustega suhtlemiseks kontaktpunkti. Poliitreklaami teenuse osutaja, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 *lõike 1, 2 ja 3* kohaselt *mikro-, väike või keskmise suurusega ettevõtja*, võib määrata kontaktpunktiks ettevõttevälise füüsilise isiku.

Artikkel 17

Teabe edastamine muudele huvitatud üksustele

1. ***Huvitatud üksuste taotlusel edastavad*** poliitreklaami teenuste osutajad ***neile*** üksustele ***viivitamata ja tasuta ning, kui see on tehniliselt võimalik, masinloetavas vormingus teabe, mis kõnealustel poliitreklaami teenuste osutajatel artiklite 9, 11 ja 12 kohaselt olema peab.*** ■

■
2. Lõike 1 kohaselt teabe edastamist taotlevad huvitatud üksused peavad olema ärihuvidest sõltumatud ja kuuluma ühte või mitmesse järgmistest kategooriatest:
 - a) kontrollitud teadlased kooskõlas määruse (EL) ***2022/2065*** artikli ***40 lõikega 8***;
 - b) sellise kodanikuühiskonna organisatsiooni liikmed, mille riigisiseses või liidu õiguses kinnitatud põhikirjaline eesmärk on kaitsta ja edendada avalikke huve;
 - c) poliitikas osalejad;
 - d) liikmesriigis ***tunnustatud*** riiklikud või rahvusvahelised valimisvaatlejad ***või***
 - e) ***ajakirjanikud.***■

3. Pärast huvitatud üksuselt teabenõude saamist teeb poliitreklaami teenuse osutaja kõik endast oleneva, et anda nõutud teave või esitada lõike 5 kohane põhjendatud vastus **võimalikult kiiresti ja hiljemalt** ühe kuu jooksul.
4. Lõike 1 kohaselt esitatava teabe ettevalmistamisel võib poliitreklaami teenuse osutaja asjaomased summad liita või avaldada vaid nende suurusjärgu, kui see on vajalik tema õigustatud ärihuvide kaitsmiseks.
5. Juhul kui lõike 1 kohane teabenõue on selgelt **mõistetamatu, ülemäärane või puudutab teavet, mis ei ole poliitreklaami teenuse osutaja käsutuses**, võib kõnealune teenuseosutaja **nõutud** teabe esitamisest keelduda. Sellisel juhul saadab poliitreklaami teenuse osutaja teabenõude esitanud huvitatud üksusele põhjendatud vastuse **koos teabega õiguskaitsevõimaluste kohta, sealhulgas kohaldatavalt juhul direktiivi (EL) 2020/1828 alusel olemasolevate õiguskaitsevahendite kohta**.

6. Kui lõike 1 kohase **teabenõuete** töötlemisega kaasnevad märkimisväärsed kulud, võib poliitreklaami teenuse osutaja nõuda mõistlikku ja proportsionaalset tasu, mis ei ületa mingil juhul nõutud teabe esitamise halduskulusid.
7. Poliitreklaami teenuste osutajad peavad tõendama, et teabenõue on selgelt **mõistetamatu, ülemäärane või puudutab teavet, mis ei ole nende käsutuses**, või et **teabenõuete** töötlemisega kaasnevad märkimisväärsed kulud.

III PEATÜKK

INTERNETIPÕHISE POLIITREKLAAMI SUUNAMINE JA REKLAAMIEDASTUS

Artikkel 18

Suunamis- ja *reklaamiedastusmeetodite* erinõuded *seoses internetipõhise poliitreklaami tegemisega*

1. Suunamis- või *reklaamiedastusmeetodid*, mis hõlmavad ■ isikuandmete töötlemist *seoses internetipõhise poliitreklaami tegemisega*, on lubatud üksnes juhul, kui on täidetud järgmised tingimused:
 - a) vastutav töötleja kogus isikuandmeid andmesubjektilt;
 - b) andmesubjekt andis sõnaselge nõusoleku määruste (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 tähenduses isikuandmete töötlemiseks eraldi ja konkreetselt poliitreklaami tegemise eesmärgil, ning
 - c) need meetodid ei hõlma määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 4 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 3 punktis 5 määratletud profiilianalüüsi, kasutades määruse (EL) 2016/679 artikli 9 lõikes 1 ja määruse (EL) 2018/1725 artikli 10 lõikes 1 osutatud isikuandmete eriliike.

2. *Internetipõhise poliitreklaami tegemisega seoses on keelatud suunamis- ja reklaamiedastusmeetodid, mis hõlmavad sellise andmesubjekti isikuandmete töötlemist, kelle puhul vastutav töötleja teab piisava kindlusega, et andmesubjekt on riigisiseste normidega kehtestatud valimisõiguslikust east vähemalt üks aasta noorem. Käesolevas lõikes sätestatud kohustuste täitmine ei kohusta vastutavat töötlejat töötleva täiendavaid isikuandmeid, et hinnata, kas andmesubjekt on valimisõiguslikust east üks aasta noorem.*
3. *Käesolevat artiklit ei kohaldata ühegi erakonna, sihtasutuse, ühenduse või mis tahes muu mittetulundusliku organisatsiooni suhtlusele, liikmetele ja endistele liikmetele ega nende poliitilise tegevusega seotud teabevahetusele, näiteks uudiskirjadele, kui selline teabevahetus põhineb üksnes liitumisandmetel ja on seega rangelt piiratud liikmete, endiste liikmete või abonentidega ning põhineb nende esitatud isikuandmetel ega hõlma isikuandmete töötlemist, et teenuse kasutajaid ja nendele edastatud sõnumeid suunata või neid muul viisil välja valida.*

4. *Selleks et rakendada määruste (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725 nõudeid, mis käsitlevad sõnaselge nõusoleku andmist ja selle tagasivõtmist, tagavad vastutavad töötlejad, et*
- a) andmesubjektilt ei küsita nõusolekut, kui ta on automatiseeritud vahendite abil juba märkinud, et ta ei nõustu andmete töötlemisega poliitreklaami tegemise eesmärgil, välja arvatud juhul, kui nõusoleku taotlus on põhjendatud asjaolude olulise muutumisega;*
 - b) andmesubjektile, kes nõusolekut ei anna, tuleb pakkuda samaväärset alternatiivi veebipõhise teenuse kasutamiseks ilma poliitreklaami saamata.*

Artikkel 19

Suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite täiendavad läbipaistvusnõuded seoses internetipõhise poliitreklaami tegemisega

1. Isikuandmete töötlemist hõlmavate suunamis- või *reklaamiedastusmeetodite* kasutamisel seoses *internetipõhise poliitreklaami tegemisega* täidavad vastutavad töötlejad lisaks *käesolevas* määruses sätestatud muudele nõuetele *ning määrustes* (EL) 2016/679 ja ■ (EL) 2018/1725 sätestatud nõuetele ■ veel järgmisi nõudeid:
- a) võtavad vastu sisestrategia, milles kirjeldatakse selgelt ja lihtsas keeles, *kuidas selliseid meetodeid kasutatakse*, rakendavad seda strateegiat *ja teevad selle üldsusele kättesaadavaks* ning järgivad seda *seitsme* aasta jooksul *alates kõnealuste meetodite viimasest kasutamisest*;
 - b) peavad arvestust *selliste meetodite* kasutamise, kasutatud mehhanismide ja parameetrite kohta;

- c) annavad ***koos märkega, et tegemist on*** poliitreklaamiga, lisateavet, mis võimaldab asjaomasel isikul mõista kasutatud ***meetodite*** loogikat ja peamisi parameetreid, ***sealhulgas*** seda, kas ***poliitreklaami suunamiseks või edastamiseks*** on kasutatud ***tehisintellektisüsteemi*** ning täiendavaid analüüsimeetodeid, ***sisaldades sealhulgas järgmisi elemente:***
- i) ***konkreetsed reklaami saajate rühmad, kaasa arvatud parameetrid, mille alusel määratakse kindlaks saajad, kellele reklaami levitatakse;***
 - ii) ***suunamise või reklaamiesituse edastamise meetodite puhul kasutatavate isikuandmete kategooriad;***
 - iii) ***suunamise eesmärgid, mehhanismid ja loogika, sealhulgas hõlmamis- ja väljajätmisparameetrid ning nende parameetrite valimise põhjused;***

- iv) sisuline teave tehisintellektisüsteemide kasutamise kohta poliitreklaami suunamisel või reklaamiedastusel;*
- v) poliitreklaami levitamise ajavahemik ning nende isikute arv, kellele poliitreklaami levitatakse;*
- vi) link punktis a osutatud strateegiale või selge märge selle kohta, kust on lihtne leida teavet punktis a osutatud strateegia kohta;*
- d) koostavad iga-aastase sisehindamise riskide kohta, mis kaasnevad suunamis- või reklaamiedastusmeetodite kasutamisega põhiõigustele ja - vabadustele, ning mille tulemused tehakse üldsusele kättesaadavaks;*

e) lisavad poliitreklaami – välja arvatud juhul, kui see on lisatud käesoleva määruse artikli 12 lõike 1 alusel nõutavasse läbipaistvusteatesse – viite tõhusatele vahenditele, millega toetada üksikisikuid määrustest (EL) 2016/679 või (EL) 2018/1725 tulenevate õiguste kasutamisel, eelkõige viite üksikisikute õigusele muuta isikuandmeid või võtta nõusolek tagasi, lisades lingi liidesele, mis võimaldab selliste õiguste teostamist.

2. Kui vastutav töötleja ja poliitreklaami avaldaja ei ole üks ja sama isik, tagab vastutav töötleja, et lõike 1 punktides c ja e osutatud teave edastatakse poliitreklaami avaldajale, et võimaldada poliitreklaami avaldajal täita käesolevast määrusest talle tulenevaid kohustusi. Teave tuleb edastada täpselt ja õigeaegselt kooskõlas parimate tavade ja valdkondlike standarditega ning kui see on tehniliselt võimalik, siis standarditud automaatse protsessi abil.

3. *Poliitreklaami teenuste osutajad edastavad vajaduse korral vastutavatele töötlejatele teabe, mis on vajalik lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuete täitmiseks.*

■

4. *Lõike 1 punktide c ja e ning lõigete 2 ja 3 kohane teave esitatakse kergesti juurdepääsetavas, masinloetavas (kui see on tehniliselt teostatav), selgelt nähtavas ja kasutajasõbralikus vormingus ning lihtsas keeles.*

■

5. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 28 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva määruse muutmiseks, et *lisada punkte käesoleva artikli lõikes 1 osutatud loetellu*, pidades silmas tehnoloogilist arengut, *turutavasid*, asjaomaseid teadusuuringuid ning pädevate asutuste tehtava järelvalve suundumusi ja pädevate organite antavaid suuniseid. ■

Artikkel 20

Internetipõhise poliitreklaami suunamist või **reklaamiedastust** käsitleva teabe edastamine muudele huvitatud üksustele

Vastutavad töötlejad võtavad teabenõude saamise korral asjakohased meetmed, et edastada artikli 17 lõikes 2 osutatud huvitatud üksustele taotluse korral **tasuta** artiklis **19** osutatud teave.

Artikkel 21

Esindaja

1. Teenuseosutaja, kes pakub liidus poliitreklaami teenuseid, kuid kellel ei ole liidus asukohta, määrab kirjalikult oma esindajaks füüsilise või juriidilise isiku ühes neist liikmesriikidest, kus ta oma teenuseid pakub.

Määratud esindaja registreerib end lõikes 4 osutatud pädevas asutuses selles liikmesriigis, kus on tema elu- või asukoht. Selleks esitavad teenuseosutajad kõnealusele pädevale asutusele oma esindaja nime, postiaadressi, e-posti aadressi ja telefoninumbri. Esitatud teave peab olema täpne ja masinloetavas vormingus ning seda tuleb ajakohastada.

2. Esindaja vastutab *käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmise tagamise* eest ning, *ilma et see piiraks teenuseosutaja vastutust ja mis tahes kohtumenetlust, mida võidakse teenuseosutaja suhtes algatada, võib esindajat pidada vastutavaks* käesolevast määrusest *tulenevate kohustuste täitmata jätmise eest. Esindajale* adresseeritakse kogu teabevahetus, mis toimub käesoleva määruse kohaselt asjaomase teenuseosutajaga. Kõiki esindajale saadetud teateid käsitatakse tema poolt esindatavale teenuseosutajale saadetud teadetena.

3. *Teenuseosutajad annavad oma esindajale vajalikud volitused ja piisavad vahendid, et tagada tõhus ja õigeaegne koostöö pädevate riiklike asutustega ja asjakohasel juhul komisjoniga ning tagada nende otsuste täitmine.*
4. *Liikmesriigid määravad ühe pädeva riikliku asutuse, kes vastutab kõigi käesoleva määruse alusel nende territooriumil registreeritud esindajate kohta üldsusele kättesaadavate ja masinloetavate internetipõhiste registrite pidamise eest. Pädev riiklik asutus tagab, et selline teave on kergesti kättesaadav ja täielik ning et seda ajakohastatakse korrapäraselt. Liikmesriigid teatavad komisjonile asjaomaste veebilehtede lingid.*
5. *Komisjon loob üldsusele kättesaadava portaali, kus on lingid liikmesriikide poolt lõike 4 kohaselt teatatud veebilehtedele, ja haldab seda.*

Artikkel 22

Pädevad asutused ja kontaktpunktid

1. Määruse (EL) 2016/679 artiklis 51 osutatud järelevalveasutused või määruse (EL) 2018/1725 artiklis 52 osutatud Euroopa Andmekaitseinspektor on pädevad jälgima käesoleva määruse **artiklite 18 ja 19** kohaldamist oma pädevusvaldkonnas. Määruse (EL) 2016/679 artiklit 58 ja määruse (EL) 2018/1725 artiklit 58 kohaldatakse *mutatis mutandis*. Käesoleva määruse **artiklitega 18 ja 19** hõlmatud tegevuse suhtes kohaldatakse määruse (EL) 2016/679 VII peatükki.
2. ***Määruse (EL) 2016/679 artiklis 68 osutatud Euroopa Andmekaitsekoostöö rühm koostab omal algatusel või komisjoni taotlusel suunised, et aidata määruses (EL) 2016/679 osutatud järelevalveasutustel hinnata vastavust käesoleva määruse nõuetele.***

3. Liikmesriigid määravad pädevad asutused, kes **teevad järelevalvet selle üle**, kas vahendusteenuste osutajad määruse (EL) **2022/2065** tähenduses täidavad käesoleva määruse artiklites 7–17 ja artiklis 21 sätestatud kohustusi, kui see on kohaldatav. Määruse (EL) **2022/2065** kohaselt määratud pädevad asutused võivad olla ka üks pädevatest asutustest, kes on määratud **tegema järelevalvet selle üle**, kas digivahendajad täidavad käesoleva määruse artiklites 7–17 ja artiklis 21 sätestatud kohustusi. Määruse (EL) **2022/2065** artiklis **49** osutatud digiteenuste koordinaator, kes määratakse igas liikmesriigis, vastutab määruses (EL) **2022/2065** määratletud vahendusteenuste osutajate tegevuse koordineerimise eest riigi tasandil. Küsimustes, mis on seotud käesoleva määruse kohaldamisega vahendusteenuste osutajate suhtes, kohaldatakse määruse (EL) **2022/2065 artiklit 49**, artikli **58** lõikeid 1–4 ja artikli **60** lõiget 1. **Käesoleva lõike kohaselt määratud pädevate asutuste volituste suhtes kohaldatakse mutatis mutandis määruse (EL) 2022/2065 artiklit 51.**

4. Iga liikmesriik määrab ühe pädeva asutuse või mitu pädevat asutust, kes vastutavad käesoleva määruse nende aspektide kohaldamise ja täitmise tagamise eest, millele ei ole käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3 osutatud. ***Kõnealused pädevad asutused võivad erineda käesoleva artikli lõigetes 1 ja 3 osutatud pädevatest asutustest ning võivad olla samad asutused, millele on osutatud direktiivi 2010/13/EL artiklis 30.*** Iga käesoleva lõike kohaselt määratud pädev asutus on struktuuriliselt täielikult sõltumatu nii sektorist kui ka igasugusest välisest sekkumisest või poliitilisest survest. See asutus jälgib täiesti sõltumatult ***tegutsedes*** ja tõhusalt käesoleva määruse täitmist ning võtab selle ***järelevalveks, täitmiseks ja täitmise*** tagamiseks vajalikke ja proportsionaalseid meetmeid.

5. Lõikes 4 osutatud pädevatel asutustel on käesoleva **määrusega** seotud ülesannete täitmisel õigus

- a) *taotleda juurdepääsu andmetele, dokumentidele ja muule vajalikule teabele, eelkõige sellele, mis on saadud tellijalt või poliitreklaami teenuste osutajatelt, ja mida pädevad asutused peavad kasutama üksnes käesoleva määruse täitmise jälgimiseks ja hindamiseks kooskõlas isikuandmete kaitset ja konfidentsiaalse teabe kaitset käsitlevate asjakohaste õigusaktidega;*
- b) anda poliitreklaami teenuste osutajatele märku, kui nad ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi;
- c) *anda korraldus rikkumiste lõpetamiseks ja nõuda tellijatelt või poliitreklaami teenuste osutajatelt käesoleva määruse täitmiseks vajalike meetmete võtmist;*

- d) määrata trahve, rahalisi karistusi või muid finantsmeetmeid, kui see on asjakohane, või taotleda õigusasutuselt nende määramist;*
- e) määrata sunniraha või nõuda selle määramist oma liikmesriigi õigusasutuselt, kui see on asjakohane;*
- f) kehtestada rikkumisega proportsionaalseid ja rikkumise tulemuslikuks lõpetamiseks vajalikke parandusmeetmeid või taotleda nende kehtestamist oma liikmesriigi õigusasutuselt, kui see on asjakohane;*
- g) avaldada teateid, milles märgitakse ära käesolevas määruses sätestatud kohustuse rikkumise eest vastutav juriidiline ja füüsiline isik ning rikkumise laad;*
- h) teha kontrolle või taotleda õigusasutuselt korralduse või loa andmist kontrollide tegemiseks valdustes, mida poliitreklaami teenuste osutajad kasutavad oma kaubandus-, majandus-, oskus- või kutsetegevusega seotud eesmärkidel, või taotleda kontrolli tegemist muudelt ametiasutustelt, et mis tahes vormis teavet olenemata andmekandjast uurida, arestida, sellest koopiaid teha või saada.*

6. *Liikmesriigid tagavad, et nende pädevatel riiklikel asutustel on oma käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmiseks kõik vajalikud vahendid, sealhulgas piisavad tehnilised, rahalised ja inimressursid, et teha piisavalt järelevalvet selle üle, kuidas nende käesoleva määruse kohasesse pädevusvaldkonda kuuluvad tellijad ja poliitreklaami teenuste osutajad järgivad nõudeid.*
7. Liikmesriigid tagavad *riiklikul tasandil kõigi asjaomaste lõigetes 1–4 osutatud* pädevate asutuste *vahel tulemusliku ja struktureeritud* koostöö ja *koordineerimise*, et hõlbustada kiiret ja turvalist teabevahetust küsimustes, mis on seotud käesolevast määrusest tulenevate järelevalve- ja täitmise tagamise *ülesannete täitmisega ja volituste kasutamisega*, sealhulgas *andes teada tuvastatud rikkumistest, mis on olulised teiste asutuste jaoks*, jagades üksteisega tähelepanekuid ja oskusteavet ning ühendades jõud asjaomaste õigusnormide kohaldamise ja täitmise tagamiseks.

8. *Lõike 9 teise lõigu kohaselt liikmesriikide määratud riiklikud kontaktpunktid kohtuvad korrapäraselt liidu tasandil riiklike kontaktpunktide võrgustikus. Riiklike kontaktpunktide võrgustik toimib korrapärase teabevahetuse, parimate tavade ja struktureeritud koostöö platvormina riiklike kontaktpunktide ja komisjoni vahel käesoleva määruse kõigis aspektides. Eelkõige hõlbustab riiklike kontaktpunktide võrgustik liidu tasandil koostööd käesoleva määruse kohaldamisel ja täitmise tagamisel ning hõlbustab koostöös asjaomaste sidusrühmadega suuniste koostamist, et toetada tellijaid ja poliitreklaami teenuste osutajaid käesoleva määruse nõuete täitmisel. Riiklike kontaktpunktide võrgustik peab koosolekuid vähemalt kaks korda aastas ja vajaduse korral ka komisjoni või liikmesriigi igakülgsest põhjendatud taotluse alusel. Võrgustik teeb tihedat koostööd Euroopa valimiskoostöö võrgustiku, audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühma ja muude asjaomaste võrgustike või organitega, et hõlbustada kiiret ja turvalist teabevahetust käesoleva määruse järelevalve ja täitmise tagamisega seotud küsimustes. Komisjon osaleb riiklike kontaktpunktide võrgustiku koosolekutel ja pakub haldustuge.*

9. *Kui liikmesriik määrab rohkem kui ühe pädeva asutuse, tagab ta, et iga asutuse ülesanded on selgelt kindlaks määratud ning et asutused teevad oma ülesannete täitmisel üksteisega tihedat ja tõhusat koostööd.*

Käesoleva määruse *kõikide aspektide* kohaldamisel määrab iga liikmesriik ühe pädeva asutuse liidu tasandi *riiklikuks* kontaktpunktiks.

Riiklikud kontaktpunktid toetavad ja hõlbustavad tõhusat koostööd pädevate riiklike asutuste ning teiste liikmesriikide riiklike kontaktpunktide vahel. Liikmesriigid teevad oma riiklike kontaktpunktide kontaktandmed üldsusele kättesaadavaks. Asjaomane liikmesriik edastab asjakohasel juhul teiste pädevate asutuste nimed ja nende ülesanded riiklike kontaktpunktide võrgustikule.

Artikkel 23
Piiriülene koostöö

1. *Poliitreklaami teenuste osutajate ja tellijate tegevuse käesolevale määrusele vastavuse küsimus kuulub selle liikmesriigi pädevusse, kus on teenuseosutaja asukoht. Kui teenuseosutaja tegutseb rohkem kui ühes liikmesriigis, loetakse ta selle liikmesriigi jurisdiktsiooni alla kuuluvaks, kus on tema peamine tegevuskoht.*
2. *Ilma et see piiraks artikli 22 lõigete 1 ja 2 ning käesoleva artikli lõike 1 kohaldamist, teevad kõigi liikmesriikide pädev asutus või* ■ *pädevad asutused üksteisega koostööd ning vajaduse korral abistavad üksteist.* ■

■

3. Pädev asutus osutab teise pädeva asutuse põhjendatud taotluse korral teisele pädevale asutusele *põhjendamatult viivitusega ning hiljemalt üks kuu pärast taotluse saamist* abi, et *artikli 22 lõikes 5* osutatud järelevalve- või täitmise tagamise meetmeid oleks võimalik tulemuslikult, tõhusalt ja järjepidevalt rakendada. ■ Pädev asutus, *kes on saanud teise liikmesriigi pädevalt asutuselt artikli 22 lõikes 9 osutatud riikliku kontaktpunkti kaudu põhjendatud teabetaotluse, edastab kõnealusele pädevale asutusele vajaliku teabe ilma põhjendamatult viivitusega ja hiljemalt 14 päeva pärast taotluse saamist. Nimetatud tähtaega võib pikendada ühe kuuni juhul, kui on vaja teha täiendavat uurimist või hankida täiendavat teavet mitmelt pädevalt asutuselt.*

4. *Kui liikmesriigi pädeval riiklikul asutusel on põhjust kahtlustada, et tema territooriumil on rikutud käesolevat määrust, teatab ta sellest teenuseosutaja peamise tegevuskoha pädevale asutusele ja palub tal asjakohasel juhul küsimust hinnata ning võtta lõikes 7 osutatud vajalikud uurimis- ja täitmise tagamise meetmed.*
5. *Lõike 4 kohane teade peab olema põhistatud, igati põhjendatud ning sisaldama vähemalt järgmist:*
- a) tellija või poliitreklaami teenuste osutaja kindlakstegemist võimaldav teave;*
 - b) asjaolude kirjeldus, käesoleva määruse asjakohased sätted ning põhjused, miks teavitav pädev asutus kahtlustab käesoleva määruse rikkumist, sealhulgas asjakohasel juhul selliste asjaolude kirjeldus, mis võimaldaksid hinnata artikli 25 lõikes 4 sätestatud kriteeriume;*

- c) teave selle kohta, kust asjaomast poliitreklaami või selle koopiat on võimalik kätte saada;*
- d) muu teave, mida teavitav pädev asutus peab oluliseks, sealhulgas asjakohasel juhul tema omal algatusel kogutud teave.*

6. Kui peamiseks tegevuskohaks oleva riigi pädeval asutusel ei ole lõike 4 kohaselt saadud teate alusel tegutsemiseks piisavalt teavet, võib ta nõuda teate esitanud pädevalt asutuselt lisateavet. Sellise taotluse saamise korral esitab pädev asutus nõutud teabe põhjendamatult viivitusega.

Lõikes 7 sätestatud tähtaja arvestus peatub kuni lisateabe esitamiseni.

7. *Peamiseks tegevuskohaks oleva riigi pädev asutus edastab põhjendamatult viivituse ja hiljemalt üks kuu pärast lõikes 4 osutatud teate või, kui see on kohaldatav, lõikes 6 osutatud teabe saamist teabe esitanud pädevale asutusele ning riiklike kontaktpunktide võrgustikule kahtlustatava rikkumise kohta oma hinnangu ja teabe käesoleva määruse täitmise tagamiseks võetud või kavandatavate uurimis- või täitmise tagamise meetmete kohta.*
8. *Kui väidetava rikkumise uurimine on seotud poliitreklaami teenuste osutamisega ühes või mitmes liikmesriigis, kus ei asu poliitreklaami teenuste osutaja peamine tegevuskoht, võib peamiseks tegevuskohaks oleva riigi pädev asutus algatada ja võtta enda juhtida ühise uurimise, kuhu on kaasatud kõnealuste liikmesriikide asjaomane pädev asutus või asjaomased pädevad asutused, järgmistel juhtudel:*
- a) *omal algatusel pärast uurimises osalema kutsutud pädevalt asutuselt või pädevatelt asutustelt nõusoleku saamist, või*

b) teise pädeva asutuse või teiste pädevate asutuste taotluse korral, mis rajaneb põhjendatud kahtlusel, et peamiseks tegevuskohaks oleva liikmesriigi poliitreklaami teenuste osutaja on poliitreklaami teenuste osutamisel rikkunud käesolevat määrust või oluliselt mõjutanud üksikisikuid taotluse esitanud pädeva asutuse või pädevate asutuste territooriumil.

- 9. Lõike 8 kohaldamisel esitab ühise uurimise algatamist taotlev pädev asutus teisele pädevale asutusele või teistele pädevatele asutustele lõikes 5 osutatud teabe. Kui pädev asutus otsustab ühises uurimises mitte osaleda, esitab ta teisele pädevale asutusele või teistele pädevatele asutustele selle kohta põhjendatud selgituse.*
- 10. Ühise uurimise elluviimisel teevad pädevad asutused heas usus koostööd ja kasutavad oma uurimisvolutusi väidetava rikkumise uurimiseks vajalikul määral. Ühist uurimist elluviivad pädevad asutused teavitavad üksteist kõigist asjaomastest täitmise tagamise meetmetest, mille nad algatavad või kavatsevad algatada.*

Artikkel 24

Kaebuse esitamise õigus

Ilma et see piiraks muude haldusmenetluste või õiguskaitsevahendite kohaldamist, käsitlevad pädevad asutused nõuetekohaselt iga teadet käesoleva määruse võimaliku rikkumise kohta ning taotluse korral teavitavad teate esitanud isikut või üksust võetud järelmeetmetest. Valimistele või rahvahääletusele vahetult eelneva kuu jooksul käsitletakse kõiki teateid, mis on saadud seoses nimetatud valimiste või rahvahääletusega, põhjendamatu viivitusega.

Pädevad asutused edastavad teise liikmesriigi pädeva asutuse pädevusalasse kuuluvad kaebused põhjendamatu viivitusega kõnealusele pädevale asutusele.

Artikkel 25

Karistused

1. Liikmesriigid kehtestavad ■ karistusnormid *või vajaduse korral muud meetmed*, mida kohaldatakse ■ *tellijate või* poliitreklaami teenuste osutajate suhtes *artiklite 5–17, 20 ja 21 rikkumise eest, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada nende õigeaegne rakendamine.*

Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Kohaldatavate karistusnormide kehtestamisel võtavad liikmesriigid arvesse õigusnorme, mis reguleerivad ajakirjandusvabadust ja väljendusvabadust muudes meediakanalites, ning õigusnorme või tegevusjuhendeid, mis reguleerivad ajakirjaniku elukutset.

2. *Määratava rahalise karistuse maksimumsumma põhineb selle üksuse majanduslikul suutlikkusel, kelle suhtes karistust kohaldatakse, ning see on*
- a) *6 % tellija või poliitreklaami teenuste osutaja aastasissetulekust või eelarvest vastavalt sellele, kumb on suurem, või*
 - b) *6 % tellija või poliitreklaami teenuste osutaja ülemaailmsest aastakäibest eelmisel majandusaastal.*
3. Liikmesriigid teavitavad komisjoni *hiljemalt ... [21 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist]* nimetatud normidest *ja meetmetest* ning teavitavad teda viivitamata nende hilisematest muudatustest.

4. **Karistuse** liigi ja määra üle otsustamisel võetakse igal üksikjuhul kohaselt arvesse muu hulgas järgmist:
- a) rikkumise laad, raskusaste, **kordumine** ja kestus;
 - b) asjaolu, kas rikkumine oli tahtlik või tulenes hooletusest;
 - c) kahju leevendamiseks võetud meetmed;
 - d) asjakohased varasemad rikkumised ja muud raskendavad või kergendavad asjaolud, mida juhtumi asjaolude suhtes kohaldatakse; ■
 - e) pädeva asutusega tehtud koostöö ulatus **ning**
 - f) **selle üksuse suurus ja majanduslik suutlikkus, kelle suhtes karistust kohaldatakse, kui see on kohaldatav.**

5. *Artiklite 5, 7, 11, 12, 13, 15, 16 ja 18 rikkumist peetakse eriti raskeks, kui see on seotud valimistele või rahvahääletusele vahetult eelneva kuu jooksul avaldatud või levitatud poliitreklaamiga, mis on suunatud selle liikmesriigi kodanikele, kus on asjaomaste valimiste või asjaomase rahvahääletuse toimumiskoht. Liikmesriigid võivad näha ette ka sunniraha, et mõjutada tellijaid, poliitreklaami teenuste osutajaid ja avaldajaid käesoleva määruse rasket ja korduvat rikkumist lõpetama.*

I

6. *Käesoleva määruse artiklites 18 ja 19 sätestatud kohustuste rikkumise korral võivad määruse (EL) 2016/679 artiklis 51 osutatud järelevalveasutused määrata oma pädevuse piires trahve kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikliga 83 ja kuni kõnealuse määruse artikli 83 lõikes 5 osutatud summani.*

7. ***Käesoleva määruse artiklites 18 ja 19*** sätestatud kohustuste rikkumise korral võib määruse (EL) 2018/1725 artiklis 52 osutatud ***Euroopa Andmekaitseinspektor*** määrata oma pädevuse piires ***trahve*** kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikliga 66 ja kuni kõnealuse määruse artikli 66 lõikes 3 osutatud summani.
8. ***Lüükmesriigid esitavad komisjonile igal aastal aruande käesoleva määruse sätete täitmise tagamiseks määratud karistuste kohta, eelkõige kohaldatud karistuste liigi ning trahvide ja rahaliste karistuste summa kohta. Komisjon võtab seda teavet arvesse artikli 27 alusel nõutava aruande koostamisel.***

Artikkel 26

Valimiste ja rahvahääletuste kuupäevade avaldamine

1. Liikmesriigid avaldavad oma **valimiste ja rahvahääletuste ning** kohaldataval juhul nende valimisperioodide kuupäevad kergesti juurdepääsetavas kohas ja osutavad ettenähtud korras käesolevale määrusele.
2. **Komisjon loob portaali, mille kaudu liikmesriigid esitavad oma valimiste, rahvahääletuste ja kohaldataval juhul nende valimisperioodide kuupäevad kohe pärast nende toimumise väljakuulutamist. Nimetatud portaal tehakse üldsusele kättesaadavaks.**

V PEATÜKK
LÕPPSÄTTED

Artikkel 27

Hindamine ja läbivaatamine

Komisjon esitab kahe aasta jooksul pärast iga Euroopa Parlamendi valimisi ***Euroopa Parlamendile ja nõukogule*** aruande käesoleva määruse hindamise ja läbivaatamise kohta. Aruanne ***avalikustatakse ja selles*** hinnatakse käesoleva määruse muutmise vajadust, ***eelkõige seoses järgmisega:***

- a) ***käesoleva määruse kohaldamisala ja artikli 3 punktis 2 esitatud poliitreklaami tegemise määratlus;***
- b) ***käesoleva määruse toimivus seoses konkreetsete poliitreklaami tegemise viisidega;***
- c) ***läbipaistvusmeetmete tõhusus, eelkõige artiklites 7 ja 8 sätestatud reklaamiteenuse või reklaami poliitilise olemuse kindlakstegemise teate ja mehhanismide tõhusus;***

- d) *suunamis- ja reklaamiedastusmeetodite eesmärgil isikuandmete töötlemist piiravate normide tõhusus;*
- e) *järelevalve- ja täitmise tagamise struktuuri tõhusus, samuti liikmesriikide kehtestatud karistuste liik ja summa;*
- f) *käesoleva määruse mõju meediaettevõtjatele, kes on direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad;*
- g) *käesoleva määruse tõhusus tehnoloogia, teaduse ja muu arengu seisukohast;*
- h) *käesoleva määruse koosmõju artikli 2 lõikes 3 osutatud liidu õigusaktidega;*
- i) *Euroopa andmehoidla loomisel ja selle edasisel toimimisel tehtud edusammud.*

Artikkel 28

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli **12 lõikes 6** ja artikli **19 lõikes 5** osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile **neljaks aastaks alates ...** [■ käesoleva määruse jõustumise kuupäevast]. **Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne nelja-aastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.**

3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli **12 lõikes 6** ja artikli 19 lõikes 5 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. ***Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.***
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

6. Artikli **12 lõike 6** või artikli **19 lõike 5** alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 29

Komiteemenetlus

1. ***Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.***
2. ***Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.***

Artikkel 30

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
2. Seda kohaldatakse alates ... ***[18 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]***.
Käesoleva määruse kohaldamisalas kohaldatakse artiklit 3 ja artikli 5 lõiget 1 siiski alates selle jõustumise kuupäevast.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

...

Euroopa Parlamendi nimel

president

Nõukogu nimel

eesistuja